

NESTNIK

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 20. Julij 1973

Štev. 29 (1617)

Obsodba protislovenske gonje:

Kar se dogaja v Avstriji

je sramota za vsakogar, kdor kaj da na demokracijo

Dokler bodo razmere v nekaterih državah dovoljevale obujanje pronacističnih in neonacističnih teženj, toliko časa bodo ogroženi napredek človeštva, svoboden razvoj narodov in držav, strpnost med njimi, življenje narodnostnih manjšin itd. To, kar se dogaja v Avstriji in Italiji, je dovolj zgovoren dokaz za to. Zato obsojamo šovinistično gonjo neonacističnih sil proti slovenski narodni skupnosti v Avstriji in Italiji. To, kar se tam dogaja, je sramota za vsakogar, kdor kaj da na demokracijo in kulturo.

Tako so začeli fašisti s pohodom na Rim in nacisti na Bavarskem pred prihodom Hitlerja na oblast. Takrat se svetovna javnost ni zganila, tolažila se je, da so to le obrobni dogodki. Ko se je iz tega razvil zločinski sistem, so bili potrebni milijoni žrtv, preden je svobodoljubno človeštvo premagalo orjaški stroj najpodlejšega zločinstva.

Tako je poudaril sekretar sekretariata CK ZK Slovenije Franc Šetinc, ko je minulo nedeljo govoril na velikem zborovanju v Žužemberku, kjer so se v navzočnosti vodilnih predstavnikov Slovenije, številnih bivših borcev ter prebivalcev Suhe krajine spominjali pomembnih dogodkov iz narodno-osvobodilne vojne: 30-letnice ustanovitve XIV. in XV. divizije, 31-letnice vzpostavitve prvega parlamentarnega slovenskega poveljstva v Žužemberku, 31-letnice ustanovitve Tomšičeve brigade in končno še 30-letnice ustanovitve prve slovenske motorizirane partizanske enote.

V svojem govoru je Šetinc spomnil na množične zločine nacizma ter omenil kraje strašnega spomina, kot so Oswiecim, Dachau, Treblinka, Buchenwald, Mauthausen, Majdanek, Oranienburg in številna druga nacistična taborišča smrti. Prav tako pa je spomnil tudi na zločine doma na Slovenskem ter poudaril:

Belogardizem je bil najbolj drastična zloraba vere. To je bil skrajni klerikalizem, ki v boju za posvetno oblast odloži farizejsko obleko in vzame v roke puško in nož. Kako je vse to daleč od vere, ni treba posebej dokazovati. Zato človek, veren ali ateist ne more opravičiti istemu delu duhovščine, ki se še ni uradno odpovedala belogardizmu in ga obsodila zaradi najhujše zlorabe vere in cerkve, pa tudi zaradi izdaje naroda v trenutku, ko mu je bila bolj kot kdajkoli potrebna enotnost ne glede na ideološko prepričanje. „Dokler cerkvena oblast tega ne bo storila, bo nosila hipoteko, spričo katere se človek ne more orestiti prepričanja, da iskra protirevolucionarnih, s tem pa tudi protinarodnih teženj še tli. Dokler ta ne ugasne, človek ne more biti miren.“

Na to je spomnil zaradi poskusov obnovitve in oživiljanja belogardizma, ki bi rad spet prišel iz mišjih lukenj na beli dan, je ugovarjal Franc Šetinc ter nadaljeval: Ko opozarjamo na nevarnost oživiljanja klerikalizma, mislimo predvsem na gorje, ki ga je najbolj občutilo prebivalstvo Suhe krajine, kjer so brezobzirno zatrli vse, kar je bilo napredno, tako da je v bogaboječnosti zamrl vsak glas pro-

testa. Zato boj proti klerikalizmu ni samo zadeva ZK, to je naloga vseh, ki želijo resnično svobodno socialistično družbo, osvobodeno vseh zlorab.

Ne dovolimo, je dejal Šetinc, da bi v imenu cerkve razvijali razne socialne, športne, kulturne in druge dejavnosti, ki poskušajo tekmovati s samoupravnimi ustanovami. V ozadju tega je namera, da bi verniki začeli verjeti, da v institucijah in organizacijah samoupravne družbe niso enakovredni in zato potrebujejo svoje posebne organizacije. To ni res; socialistične sile v naši družbi se bore za uveljavljanje samoupravnih pravic vseh — vernikov in ateistov. To nam daje pravico, da se postavimo po robu delovanju cerkve, duhovščine in laikov,

ki si s psihološkim pritiskom ustvarjajo ozračje ogroženosti in zapostavljenosti verujočih. To meji že na nestrpnost.

„Vprašujemo se, zakaj slovenska cerkvena oblast še vedno vzdržuje uradne zveze z emigrantsko duhovščino“, je naglasil Franc Šetinc. „Kakšne namere ima? Cerkev na Slovenskem se bo morala zamisliti, ker bo sicer sama kriva, če bo prišla v ostra nasprotja s socialističnimi silami, torej tudi z verniki. Če vernosti ljudi ne morejo krepiti v cerkvi, je tudi s politiko ne morejo nadomestiti. Spreminjanje raznih obredov v politične manifestacije resnično veri ni v prid, ker jo nore vklepa v spone namenov, ki z vernostjo nimajo nič skupnega. Klerikalizem ni vera, temveč je nasilje nad njo, politikantstvo, boj za zemeljsko oblast. Zato šele socialistična družba ustvarja razmere za resnično versko svobodo.“

V drugem delu svojega govora je Šetinc opozoril na velikanski razvoj Slovenije in Jugoslavije po osvobodilni. Svoja izvajanja je zaključil s pozivom, naj svetlim tradicijam narodnoosvobodilnega boja še bolj s srcem in razumom sledi predvsem mlada generacija, ki ne sme nikoli pozabiti, da je dobila od prejšnjih generacij najdragocenejšo, kar je mogla dobiti — svobodo.

Nacionalističnim krogom na Koroškem ni do rešitve manjšinskega vprašanja

Kakor smo poročali že v zadnji številki, sta ÖVP in FPÖ preko svojih poslancev v dunajskem parlamentu spet enkrat jasno pokazali, da jima ne gre v račun, da bi pri reševanju člena 7 končno napravili odločilen korak naprej in da bi koroški Slovenci kot subjekt svojih teženj enakopravno sodelovali pri reševanju svojih življenjskih vprašanj. Medtem ko je FPÖ ponovila svojo staro zahtevo po ugotavljanju manjšine, je za ÖVP zdaj kamen spotike kontaktni komite, o katerem je bilo govora na zadnjem razgovoru med predstavniki vlade in osrednjih slovenskih organizacij.

Kancler Kreisky je v svojem odgovoru na ustrezna vprašanja ÖVP-jevskih poslancev vsekakor dovolj razumljivo povedal, da je ustanovitev kontaktnega komiteja smatral za potrebno zato, „ker rešitve celotne problematike brez navezave stikov s predstavniki prizadete narodnostne skupnosti, torej slovenskih osrednjih organizacij, ni mogoče upravičiti“. Toda za nacionalistične kroge je očitno nepojmljivo, da bi rešitve manjšinskih vprašanj skupaj iskale vlada kot neposredno odgovorna in pristojna za izvajanje državne pogodbe ter osrednji slovenski organizaciji kot predstavništvo neposredno prizadete narodnostne skupnosti. Miselnosti teh krogov verjetno mnogo bolj ustreza, da bi manjšinsko problematiko spet zrinili na stranski tir, kjer bi manjšino kot v vsej preteklosti še naprej obravnavali kot objekt ter se po strokovni in nestrokovni plati v nedogled prerekali o tem, ali je člen 7 sploh treba izvajati.

Le v tem smislu je mogoče razumeti odklonilno stališče koroške ÖVP do kontaktnega komiteja in njeno vztrajanje pri tako imenovani ekspertni komisiji. V tej luči pa je treba videti tudi odgovor, ki ga je dala koroška FPÖ na mnenje danskega eksperta Skadegarda, kateri je v svojem stališču k vprašanju dvojezičnih napisov naglasil, da bi moralo že pet slovensko govorečih

oseb v posamezni občini zadostovati za njeno vključitev — ne glede na njeno velikost — v dvojezično ozemlje, kjer bi morali vsi napisi biti dvojezični.

Dosledno zavračanje vseh pobud in predlogov, ki prihajajo od drugod, samo potrjuje, da določenim krogom v Avstriji in posebej na Koroškem nikdar ni bilo in tudi danes ni do tega, da bi v manjšinskih vprašanjih dosegli rešitve, ki bi bile sprejemljive za vse prizadete. Tej miselnosti še posebej odgovarja FPÖ-jevska ugotovitev na mnenje Skadegarda, da bi tako imenovane „domovinske organizacije“ na podlagi 5. točke člena 7 morali prepovedati. Ta predlog — tako namreč pravi FPÖ — kaže popolno nepoznanje zgodovinskih, etničnih in političnih povezav na Koroškem. Morda nehoti, vsekakor pa FPÖ s svojim sklicevanjem na koroške „posebnosti“ priznava, na kar smo koroški Slovenci že vedno opozarjali: da na Koroškem v nacionalnem vprašanju ne odloča vlada, marveč odločajo nemški nacionalisti, ki so zaradi popustljivosti in oportunitizma odgovornih političnih dejavnikov vzeli do vprašanje v zakup.

Da s temi silami ni mogoče najti skupnih in znosnih rešitev, vemo že iz zgodovine. V tem spoznanju pa nas utrjuje tudi njihov današnji odnos do našega vprašanja. Kdor se danes zavzema šele za razpravo o pojmi manjšine, ravno tako zavestno deluje proti nedvoumnim obveznostim iz državne pogodbe, kakor ravna v nasprotju z jasnimi določili člena 7, kdor boče manjšino šele ugotavlja. Kajti državna pogodba — vključno njenega 7. člena — je bila sprejeta kot obveznost Avstrije, zato ne more del prebivalstva (ki je načrtno in enostransko manipuliran) šele deset, dvajset ali še več let po podpisu pogodbe samovoljno odločati o tem, ali naj Avstrija posamezna določila te pogodbe spoštuje ali ne.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

MIKLOVA ZALA

NA ZGODOVINSKIH TLEH

V SOBOTO
4. AVGUSTA 1973
OB 20. URI
V SVATNAH
NAD ŠT. JAKOBOM
V ROŽU

Vabi odbor

V primeru slabega vremena bo predstava v soboto 11. avgusta 1973 na istem mestu in ob istem času

SLOVENC V ITALIJI POUČARJAJO:

Ne moremo se zadovoljiti s postopnim reševanjem in drobtinami

Na Vrhu pri Sovodnjah blizu Gorice je bila zadnjo nedeljo osrednja proslava, s katero je slovenska narodnostna skupnost v Italiji počastila 260-letnico velikega tolminskega kmečkega punta. Proslavo sta pripravili Slovenska prosvetna zveza in Kmečka zveza, kulturni spored je izvajal Tržaški partizanski pevski zbor, slavnostni govor pa je imel predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race.

V svojem govoru je predsednik Race poudaril, da kmečke punte proslavljamo šele po ljudski revoluciji, s katero si je slovenski narod pred 30 leti končno začel kovati svojo usodo sam, kajti šele zmagovita revolucija je lahko ovrednotila vse tisto v slovenski zgodovini, kar je bilo narodnega. Generacija, ki jo je zgodovina klicala v boj proti fašizmu in nacizmu za ohranitev slovenskega naroda in za njegovo bodočnost ter za

bodočnost velikega dela človeštva, pa je tudi dokazala, da je bila vredna nadaljevala kmečkih uporov in bojev.

Potem je prešel govornik na današnji boj Slovencev v Italiji ter naglasil: Tudi dandanašnji dokazujemo, da nočemo biti manj kot kmečki puntarji niti manj kot borci proti fašizmu v 20 letih strahovlade, niti manj kot partizani in aktivisti. Do kraja smo zvesti uporniškemu duhu naših prednikov, ko terjamo pravice za našo narodnostno skupnost in se borimo za njeno ohranitev.

„Slovenci v Furlaniji-Juljski krajini zahtevamo“, je dejal predsednik SKGZ — „da se mora stanje, v katerem smo, spremeniti. Nismo slepi za to, kar je bilo doslej storjenega, toda nihče nam ne more očitati niti slepote niti nestrpnosti, če se v nas krepki nemir, ko se pred našimi očmi mladina utaplja v morju raznarodovanja. Hočemo celovito varstvo naše narodnostne skupnosti na vseh področjih. Naveličali smo se že za nas žaljive igre, po kateri vlada deželi odreka pravice ukrepati v našo korist, toda država istočasno za nas ničesar ali zelo malo stori. Postopnost pri reševanju naših problemov pomeni pomanjkanje dobre politične volje, zato postopnost odločno odklanjamo.“

Presednik Race je ostro kritiziral diskriminacijsko politiko proti slovenski narodnostni skupnosti ter opozoril na dvojna merila — ena, ki veljajo za nemško in ladinsko skupnost na južnem Tirolskem in druga, ki se jih poslužuje Italija do Slovencev.

„Novo vlado bomo Slovenci presojali predvsem po tem, koliko se bo do nas obvezala in koliko teh obvez bo izpolnila“, je naglasil. „Enako stališče bomo zavzeli do novega deželnega odbora. Novi deželni svet je za nas Slovence pred velikim izpitom: ali bo nadaljeval s dajanjem drobtin, ali se bo lotil naših vprašanj pri temeljih. Naše odločnosti v zahtevah ne narekuje samo praznovanje obletnic zgodovinskih dogodkov, ki so slovensko ljudstvo razgibali v revolucionarnih vstajah, ampak predvsem spoznanje, da nam potrpljene pohaja, ker pomeni zavlačevanje z ukrepi v našo korist na usodo pa nismo pristali v vsej naši zgodovini — nismo pristali pred 50 in 30 leti in ne moremo pristati danes. Živeti hočemo na tej zemlji enaki z enakimi in skupaj z vsemi nam naklonjenimi silami italijanske družbe za vedno odstraniti grožnjo po naši narodni smrti.“

Gospodarsko sodelovanje sosedov

V skupščini SR Slovenije je bila pred nedavnim posebna razprava o gospodarskih stikih s tujino. Podpredsednik Izvršnega sveta SR Slovenije Rudi Čačinovič je podal obširno poročilo, v katerem je posebej govoril o odnosih s sosednimi državami Avstrijo, Italijo in Madžarsko.

Poudaril je, da se je Slovenija v gospodarskem sodelovanju s tujino že doslej trudila, da bi s sosednjimi državami razvila nove, sodobnejše oblike menjave in vsestranskega povezovanja. Pri tem so prijateljski in stabilni odnosi s sosedji, ki so možni ob vzajemnem spoštovanju in reševanju odprtih vprašanj, razvijanje vsestranskega sodelovanja za blagor vsega obmejnega prebivalstva in skupnih koristi, trajno izboljševanje bilateralnih odnosov na temelju enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja suverenosti, teritorialne nedotakljivosti in nevmišavanja v notranje zadeve drugih, osnovni principi tudi za obmejno gospodarsko sodelovanje.

„Vse to je v skladu z odprtostjo naših meja in s potrebo dolgoročne konstruktivne politike, ki mora temeljiti na obojestranskih koristih, istočasno pa pomaga reševati gospodarske tokove obmejnega prebivalstva, ki so bili s sedanji meji prekinjeni in ovirani. Taka politika ima ne le svoje pomembno mesto v evropskem popuščanju, temveč še posebno težo za vsestranski razvoj naših narodnostnih manjšin v teh deželah in narodnostnih manjšin v SR Sloveniji.“

Za Jugoslavijo in še posebej za SR Slovenijo — je dalje ugotovil Rudi Čačinovič — je obmejno sodelovanje most, ki naj spaja sosedo, odpravlja, izboljšuje in dolgoročno spreminja posledice, ki so jih meje povzročile obmejnemu prebivalstvu, gospodarskim tokovom, dosedanjim komunikacijskim in drugim infrastrukturnim sistemom.

V programskih izhodiščih novega slovenskega izvršnega sveta je predsednik Andrej Marinc v okviru že sprejetih stališč republiške skupščine do odnosov s sosedji poudaril svojo skrb in zavzetost za dolgoročno usmerjen razvoj obmejnega gospodarskega sodelovanja z Italijo, Avstrijo in Madžarsko in podprl tako dolgoročne ukrepe za izboljšanje in povečanje tega sodelovanja, kot tudi konkretno ukrepe, ki to sodelovanje takoj pospešijo.

Gre za vse možne aspekte obmejnega in regionalnega sodelovanja s posebnim poudarkom na gospodarske interese obmejnih krajev.

Z Italijo, Avstrijo in Madžarsko bo z ustreznimi ukrepi podpiral tudi višje oblike gospodarskega sodelovanja, posebno:

- vse obmejne projekte, ki pospešujejo mednarodno delitev dela;
- gospodarsko upravičena vključevanja v razvojne projekte sosednjih obmejnih pokrajin in obratne;
- gospodarsko sodelovanje ne le z velikimi, temveč tudi z manjšimi podjetniki tako v primarnem, sekundarnem in terciarnem sektorju gospodarstva;
- skupno znanstveno in tehnično razvojno sodelovanje institucij na obmejnem področju;
- skupne projekte obmejnega prostorskega planiranja;

— skupne projekte, ki bodo omogočili dodatno zaposlovanje presežne delovne sile in razvoj nezadostno razvitih obmejnih krajev;

— skupne projekte zaščite človekovega okolja;

— obmejno industrijsko in tehnično sodelovanje;

— skupna vlaganja v mešana podjetja na obmejnih področjih;

— skupne obmejne industrijske proizvodne cone;

— skupne obmejne prometne, energetske in druge infrastrukturne projekte;

— povečanje kapacitet za boljšo ponud-

bo blaga in storitev v maloobmejnem prometu.

V okviru take politike maloobmejnega prometa in regionalnega sodelovanja naj bi se iskale tudi nove možnosti za prilagoditev tržaškega in goriškega sporazuma, za povečanje obojestranske koristne blagovne menjave po videmskem sporazumu o maloobmejnem osebnem prometu z Italijo in za primernejše rešitve v doslej malo ustreznih sporazumih o osebnem maloobmejnem prometu z Avstrijo in Madžarsko. Tu je omeniti tudi potrebne napore za prilagajanje obstoječih sejemskih sporazumov z Italijo in Avstrijo, pa tudi za boljše možnosti drugih obmejnih sejmov.

V skupnem interesu vseh obmejnih držav in regij kakor tudi v našem interesu je potrebno planiranje in postopna realizacija vrste komunikacijskih povezav, ki bodo po eni strani povezane z izgraditvijo tako imenovanega slovenskega prometnega križa, istočasno pa omogočale tudi najracionalnejše postopne povezave med vsemi sosedji.

Neposredni sosedje SR Slovenije pripadajo vsak drugačnim integracijskim skupinam: Italija EGS, Avstrija EFTA, Madžarska SEV. To nalaga drugačne pristope k reševanju problemov pri gospodarskem sodelovanju z njimi, odpira pa tudi različne možnosti za našo gospodarsko povezavo z njimi, saj se z njo neposredno povezujemo tudi s širšimi gospodarskimi prostori, prevladujočimi v današnji Evropi.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

bo razširjena na Južno Tirolsko

Nemško govoreča narodnostna skupnost na Južnem Tirolskem je dosegla nov uspeh v svojem boju za vsestransko enakopravnost. Italijanska vlada je pred nedavnim sprejela izvedbena določila, ki dajejo pokrajini Bozen pravico, da zgradi posebno radijsko in televizijsko omrežje za sprejemanje avstrijskih programov. Deželna zborna zbirna in južna Tirolska pa sta v tej zadevi naslovila na avstrijsko zvezno vlado ter avstrijsko radiotelevizijo [ORF] prošnjo za „najbolj velikopotezno“ podporo pri uresničitvi tega načrta.

Prepričani smo, da bodo južni Tirolci deležni — in to upravičeno — širokega razumevanja in podpore pri svojem matičnem narodu in njegovi državi.

Tak pozitiven odziv je imel tudi poziv koroških Slovencev glede podpore pri gradnji kulturnega doma v Celovcu: v Sloveniji in po vsej Jugoslaviji so nam zagotovili solidarno pomoč. Toda kaj pravilo k temu na Koroškem? Isti krogi, ki poudarjajo razumevanje za težnje južnih Tirolcev, v isti sapi očitajo koroškim Slovincem „vožnje na jug“ ter svarijo pred tem, da bi dobili podporo iz Jugoslavije, češ, tukaj je treba biti „previden“, ker gre za „komunistično državo“.

Dvočlono, kot se je poslužujejo taki koroški „patrioti“, verjetno nikjer drugje ni našli. Po svoji dvojni morali so res edinstven primer podlosti in umazanosti!

Kakor smo v našem listu poročali, je v Bruslju zasedala Svetovna federacija odporne gibanja. Predstavniki evropskega antifašizma so na podlagi statističnih podatkov izdelali „črni zemljevid“ — topografsko karto evropskega in svetovnega fašizma, ki razkriva, da delujejo danes v 60 državah sveta najrazličnejše neofašistične stranke, organizacije in gibanja.

Ob tem „črnem zemljevidu“ se generaciji, ki je polno doživljala drugo svetovno vojno, vsiljujejo razna vprašanja. Prvo se vsekakor glasi: Ali te neofašistične in neonacistične skupine in skupinice predstavljajo resno nevarnost za svet, ki se z velikimi težavami in strahotami počasi približuje tistim moralnim in političnim okvirom, ki jih je začrtala ustanovna listina OZN, rojena iz moralne in politične moči boja antifašistične koalicije v drugi svetovni vojni?

Neonacisti in neofašisti, čeprav predstavljajo razmeroma majhne in med seboj pogosto sprte skupine, čakajo povsod, v Evropi, v Aziji in Latinski Ameriki samo na to, da bo odbila njihova ura: gospodarska kriza, kritičen zaplet notranjih protislovij, nacionalni in rasni spopadi... Medtem pa v obliki majhnih skupin vzdržujejo mit o „redu“ in na slehernem koraku opozarjajo, da so povsod prisotni.

Vendar pa v smislu te razlage niso toliko nevarni tisti razgreti mladeniči v avtomobilskih čeladah, ki s čopiči v rokah po zidovih opozarjajo, da so „povsod na-

vzoči“, marveč sedaj „ugledni in spoštovani“ državljani, bivši nacisti, ki so sedli v fotelje raznih personalnih služb in zbirajo na vseh vodilnih položajih somišljenike, ki se ne razpovedajo med seboj s članskimi izkaznicami raznih neofašističnih organizacij, temveč jim je skupen način mišljenja o tem, kako odpraviti pomanjkljivosti, ki jih rojeva dinamični razvoj sodobnega sveta.

To komponento neonacistične oziroma neofašistične nevarnosti otipljivo dopolnjuje Josef Hindels

Vertikala je v tem primeru neprimerno bolj nevarna od horizontala. Uspešnost neonacističnih organizacij v horizontali niha, kar odkrivajo tudi volilni rezultati, in ni nekaj konstantnega. Stiki na vertikalni liniji pa so po vsem vidu nekaj zelo konstantnega; za drugega partnerja — za „spodobne vrhove obstoječe družbe“ — niso nekaj pereče aktualnega, marveč manevrski prostor v boju proti levičarskim in reformatorskim prizadevanjem v ustavnem prostoru, pa tudi zadnja rezerva v

dela, kar hoče, avstrijske oblasti dopuščajo najrazličnejše dejavnosti, ki so enkrat morda malo prikriti, drugič pa povsem očitno takšne, ki jih je možno identificirati edino z nacizmom oz. fašizmom. Tako se z vednostjo in z dovoljenjem odgovornih oblasti nevarno širi aktivnost, ki je že enkrat privedla Avstrijo in poleg nje številne druge države v fašizem in nacizem.

Pogosto slišimo govoriti, češ, kaj toliko hrupa zaradi nekaj skupinic, in to tri desetletja po vojni. Če bi šlo samo za te skupinice, bi bile take pripombe morda še razumljive. Pa ne gre za skupinice. Fašizem je način mišljenja in metoda; skupinice (dokler ne prerastejo v despotstvo in totalitarnostno skupino) so samo zunanji odraz določenega mišljenja in določenih metod, ki v drugi fazi — ko pa je že prepozno, da bi se jim uprli — prizadenejo tudi tiste, ki so te skupinice branili s svoje bogate mize in jih imeli za vsak primer „priklenjene“ neke v kotu, da bi jih glede na taktične potrebe od časa do časa spustili z verige.

Kako se je taka „igra“ enkrat končala, vemo. Zato je treba pravočasno poskerbeti — in sicer predvsem s stalnim obujanjem spomina na vsa grozodejstva nacifašizma — da tisto, kar se je bilo zgodilo in kar je veljalo milijone in milijone človeških življenj ter spremenilo Evropo in strašno klavnicno in pogorišče, ne bi padlo v pozabo. Le tako bo namreč tudi uspelo preprečiti, da bi se kaj takega še enkrat ponovilo.

POŠI ROKEM SVETU

LJUBLJANA. — Znana slovenska politična delavka in revolucionarka Vida Tomšič je obhajala svojo 60-letnico in hkrati 40-letnico revolucionarnega dela. Ob tej priložnosti je bila deležna številnih čestitk. Vidi Tomšič je čestital tudi jugoslovanski predsednik Tito, ki jo je odlikoval z redom junaka socialističnega dela, enim najvišjih jugoslovanskih odlikovanj. V svoji čestitki je predsednik Tito poudaril pomembnost prispevka Vide Tomšič k širjenju in ustvarjalnemu uresničevanju marksizma ter zlasti k socialistični vzgoji mlade generacije.

BONN. — Zahodnonemški kancler Brandt je izjavil, da bo letos jeseni obiskal New York, ko bo glavna skupščina OZN razpravljala in sklepala o sprejemu obeh nemških držav v svetovno organizacijo. Ob tej priložnosti se namerava sestati s številnimi političnimi predstavniki, morda tudi s predsednikom vzhodnonemške vlade Stophom, če bo le-ta prišel v New York.

STOCKHOLM. — Po podatkih švedskega vojnoroziskovalnega centra je bilo na svetu doslej že okoli tisoč jedrskih eksplozij, sproženih bodisi v znanstvene namene ali za izpopolnitev orožja. Samo lani je bilo 26 takšnih poskusov, ki so bili vsi pod zemljo; Sovjetska zveza jih je opravila 19, ostale pa Amerika. Največ poskusov je doslej izvedla Amerika, namreč 188 v zraku in 358 v zemlji; Velika Britanija je opravila 21 atmosferskih poskusov in 4 podzemne eksplozije; Kitajska 15 eksplozij, ki so bile vse pod zemljo; Francozi so izvedli 30 atmosferskih in 13 podzemnih poskusov; za Sovjetsko zvezo pa točni podatki niso znani. Omenjeni raziskovalni center ugotavlja, da je bila večina teh poskusov izvedena šele po sklenitvi sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov v ozračju in pod vodo.

MOSKVA. — V navzočnosti najvišjih sovjetskih voditeljev so v Kremlju izročili glavnemu tajniku KP Sovjetske zveze Leonidu Brežnjevju Leninovo nagrado za mir. Poleg Brežnjeva so prejeli Leninovo nagrado čilski predsednik Salvador Allende, predsednik svetovne sindikalne zveze Enrique Pastorino in angleški pisatelj James Aldridge.

ZAGREB. — Danes se bo v Zagrebu začelo 8. mednarodno folklorno srečanje, ki bo trajalo do nedelje 29. julija. Na tej tradicionalni prireditvi bo sodelovalo okoli 2000 ljudi v narodnih nošah, in sicer 82 skupin iz Jugoslavije (ki vse živijo na vasi in še danes gojijo živo ljudsko folkloro) ter ansambli iz Belgije, Bolgarije, Češkoslovaške, Danske, Francije, Grčije, Italije, Japonske, Madžarske, Portugalske, Romunije, Sovjetske zveze, Sirije in Amerike. Zaključek prireditve bo 29. julija v Stubiških Toplicah, kjer bo velika folklorna manifestacija v počastitev 400-letnice hrvaškega punta in usmrtnice Matije Gubca.

BONN. — Sodišče v Augsburgu je po večdnevni obravnavi spustilo na svobodo nekdanjega SS-ovca Schönbacha, ki je bil obtožen, da je leta 1944 sodeloval pri streljanju zapornikov iz koncentracijskih taborišč na Poljskem. Oproščen je bil zaradi „pomanjkljivih dokazov prič“.

STOCKHOLM. — Švedski zunanji minister Krister Wickman je izjavil, da bi se vse članice OZN morale nemudoma sestati na izredni seji ter razpravljati o pokolih, ki jih izvajajo Portugalci v Afriki. V zadnjem času so namreč postale znane podrobnosti o strašnih pokolih v portugalskih kolonijah, kjer so portugalski vojaki zverinsko pobili prebivalce več vasi. Švedski minister je dejal, da ima OZN dovolj dokazov, da se takoj loti dela. Povedal je še, da je švedska delegacija prejela naročilo, naj napravi vse potrebno, da bi prišlo do izrednega zasedanja Združenih narodov; poleg tega pa je Švedska sklenila, da bo tudi na letošnjem rednem zasedanju glavne skupščine zahtevala razpravo o portugalski kolonialni vojni v Afriki.

BRIONI. — Jugoslovanski predsednik Tito je v zadnjih dneh imel zaporedoma na obisku najprej prvega sekretarja CK madžarske socialistične delavske partije Janosa Kadarja in potem generalnega sekretarja romunske KP in predsednika državnega sveta Nicolae Ceausescu. Razgovori med jugoslovanskimi in madžarskimi oziroma jugoslovanskimi in romunskimi predstavniki so veljali tako bilateralnim kot tudi mednarodnim vprašanjem.

NIKOZIJA. — Velika sinoda ciprske pravoslavne cerkve je izključila tri škofe in jih degradirala v navadne duhovnike; le-ti pa veljavnosti tega sklepa ne priznavajo in pravijo, da jim velika sinoda nima pravice soditi. Vsi trije so pristaši generala Grivas, voditelja ilegalnega gibanja za priključitev Cipra Grčiji, ki skuša na silo zrušiti sedanjo ciprskega predsednika nadškofa Makariosa.

„Črni zemljevid“ razkriva nevarnost neonacizma

v svoji knjigi, ki ji je dal naslov „Hitler ni bil slučaj“: iz številnih fašistoidnih in med seboj rivalskih skrajno desničarskih organizacij v weimarski Nemčiji je vznikla nacistična stranka v čisto določenih okoliščinah, ki so znane. In Hindels tudi za sedanje neonacistične in neofašistične organizacije ugotavlja: njihova strategija se giblje v horizontalni in vertikalni liniji. V horizontalni iščejo bazo med najrazličnejšimi obupanci, ki so se iz najrazličnejših razlogov znašli na obrobju družbe in jim godi možnost, da se uveljavljajo z nasilnimi akcijami; v vertikali pa iščejo stika s „spodobnimi“ vrhovi obstoječe družbe, svojimi morebitnimi sooblastniki v morebitni prihodnosti.

skrajni sili. In prav v tem je nevarnost povojnega neonacizma; prav v tem je treba iskati tudi odgovor na vprašanje, odkod domala neusahljivi denarni viri za najrazličnejše dejavnosti skrajno desničarskih skupin in skupinic, povezanih v „črno internacionalo“ ENO (Evropski novi red).

Osplost in vznemirjenost pa vzbujata tudi presenetljiva prizanesljivost in razumevanje, ki jo po neki nenapisani solidarnosti vrh etablirane družbe v Evropi kaže do črnih in rjavih recidivov (ki niso samo recidivi) iz predvojnega Evrope. Tukaj ne bomo navajali primerov iz drugih držav, saj jih imamo dovolj kar pri nas v Avstriji. Z izgovorom, da v „demokratski državi“ pač vsak lahko

Primeri v drugih državah

spravljajo Avstrijo v sramoten položaj

Sehr geehrte Schriftleitung! Interessehalber sende ich Ihnen 2 Briefmarken, erschienen in der DDR. Es sind sorbische (lausitzer) Tanztrachten, der Text ist deutsch und sorbisch. Von dieser Art gibt es noch Marken in größerem Format, auch zweisprachig. Leider habe ich diese nicht. Vielleicht sind Sie darüber ohnehin informiert. Man stelle sich vor, bei uns würde eine Marke mit Gailtaler Tracht und deutschem und slowenischem Text erscheinen. Für unsere heimattreuen Exnazis einfach unbegreiflich, daß es so etwas geben kann. Wie diese Sorte von Menschen gegen die Slowenen hetzt, grenzt beinahe an Hexenwahn. Frau Minister Firnberg hatte mit ihrem Ausspruch nicht ganz so unrecht. Die zweisprachigen Ortstafeln kommen noch lange nicht. In einem Leserbrief meint jemand, man solle die Angelegenheit einschleifen lassen; und es scheint, man bemüht sich darum. Mit bestem Gruß!

Tako se glasi pismo bralca, ki ga je vzpodbudil verjetno članek, katerega smo v eni zadnjih številčk ponatisnili iz glasila Avstrijske lige za človekove pravice „Das Menschenrecht“ in kjer je bilo govora o dvojezičnih napisih ter drugih pravicah, ki so zagotovljene lužiškimi Srbom v Nemški demokratični republiki.

V zvezi z znamkami, ki jih omenja pisec, pa bi navedli še nekaj

Dan narodne noše

Turistično društvo Kamnik tudi letos prireja pod pokroviteljstvom občine Kamnik svoj že tradicionalni

DAN NARODNE NOŠE

ki bo v nedeljo 2. septembra z naslednjim sporedom:

- ob 10.40 promenadni koncert na Titovem trgu;
- ob 14.00 sprevid narodnih noš skozi mesto;
- ob 15.30 nastop folklornih skupin, nato prosta zabava s plesom.

Na prireditve so posebno vabljeni skupine narodnih noš iz zamejstva. Prijave sprejema Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasometergasse 10.

drugih primerov, ki dovolj zgovorno dokazujejo, da narodnostna manjšina v Vzhodni Nemčiji ni le „tolerirana“, marveč povsem enakopraven sestavni del prebivalstva. Pri tem pa se omejimo zgolj na primere, v katerih se ta resnična enakopravnost izraža v odnosu, ki ga

ZONE SVETINA

186

UKANA

TRETJA KNJIGA

Včasih so govorili, da si človek lahko izbere, kako bo živel, in kakšen tudi to, kako bo umrl. Njej ni bilo dano ne eno ne drugo. Življenje jo je iz njenega sončnega sveta vrglo kot otroka v vodo, ki jo sedaj nosi, jo vrže na prod in spet nosi naprej v svoj zadnji vrtinec...

Cepprav je minilo le nekaj dni, odkar so jo zgrabile mnoge roke iz mlečno zamegljenega gozda in se je njeno nebo zavrtelo in ji je zemlja pod nogami izginila, ji je bilo, ko da se je tudi zanjo ustavil čas. To je bil zanjo čas, ko življenje prehaja v smrt. To je za človeka najhujši čas, v katerem se izbriše vse, prav vse, kar je bilo kakor pena na vodi, in ko iz teme spomina zableste morda že davno preživeti utrinki nečesa, kar se z vso močjo upira smrti.

Grozno je čakati, če ne veš, kaj čakaš. Ko ne veš, kaj si in za koga. Ko sploh ne veš, če še si in kaj boš, ko bo prišla preizkušnja kot ostrina kose pred trepetajoče steblo bilke...

Ko je bil Valjahun tresnil za seboj vrata in ji je plesnoba kleti legla na oči, se je naslonila na mrzlo steno, stisnila zobe in zajokala. Če bi bila sama, bi bila ponosna, tako pa je bila popolnoma skrušena. Nima pravice, da bi pogubila Primožvega otroka. Le čemu se je izdala? Valjahun ni več Bogdan. Leto dni, odkar se nista videla, je njegova omahljiva mehkoba izginila, spremenila se je v nekaj ostrorobega, v grobost, v užaljeno samoljublje, v nepopust-

Nemčiji serija štirih znamk, na katerih so bile upodobljene narodne noše lužiških Srbov; na omenjeni zakon je spominjala tudi posebna kuverta.

■ Leta 1971 so bile na štirih znamkah prikazane „plesne noše“ lužiških Srbov (dve izmed teh omenja avtor pisma — op. uređ.); znamke so izšle v velikem formatu, poleg tega pa dve izmed njih še v manjšem formatu v tako imenovanih poštinih zvezkih (Markenheftchen).

Poleg teh prepričljivih dokazov res širokogrudnega odnosa vzhodnonemških oblasti do tamkašnje lužiškosrbske manjšine ter enakopravnega upoštevanja in spoštovanja njenih narodno-kulturnih posebnosti bi le še povedali, da dvojezičnost na ozemlju, kjer živi manjšina, ne prihaja do izraza le ob posebnih priložnostih, marveč uporablja jo pošte na tem ozemlju dvojezične žige tudi v rednem prometu.

Vprašamo vse tiste, ki skušajo sebe in druge prepričevati o širokogrudnosti Avstrije do manjšin: kje in kdaj je v Avstriji izšla kakšna poština znamka, ki bi opozarjala na dejstvo, da v tej državi živijo tudi narodnostne manjšine?

ima tamkajšnja oblast do manjšine na področju pošte; in poudarjamo, da naslednji podatki gotovo še niso popolni:

■ Leta 1956 je uporabljala pošta v Budyšinu (Bautzen) dvojezičen priložnostni žig, ki je bil posvečen tamkašnjemu srečanju lužiških Srbov.

■ Leta 1966 je vzhodnonemška pošta 150-letnico rojstva lužiškosrbskega rodoljuba in znanstvenika Jana A. Smoleja počastila s posebno znamko, priložnostnim žigom in spominsko kuverto — vse v obeh jezikih.

■ Leta 1968, ob 20-letnici zakona za varstvo pravic lužiškosrbskega prebivalstva, je izšla v Vzhodni

Celovška galerija Hildebrand

postaja novo kulturno-politično središče

Po daljšem premoru je bila v začetku tega leta spet odprta celovška galerija Hildebrand (Wiesbadner Straße 3, med Novim trgom in Trgom sv. Duha), kjer se zbirajo mladi umetniki, politično zainteresirani dijaki in študenti, ljubitelji naprednega filma in drugi, ki se zanimajo za probleme današnjega sveta. V njej je bilo prirejenih že več likovnih razstav, delujejo stalni krožki o družbenopolitičnih vprašanjih, predvajajo filme, vrstijo pa se predvsem tudi predavanja in diskusije.

Tudi problematiki koroških Slovencev sta bili namenjeni dve prireditvi — predavanje o zapostavljanju Slovencev ter razgovor o ugotavljanju manjšine — ki se ju je udeležilo lepo število naprednih nemško govorečih sodeželanov. Pa tudi druge zanimive prireditve so se zvrstile v galeriji. Tako je koroški komite za Indokino priredil predavanje o boju zatiranih in izkoriščenih narodov v Indokini, Južni Ameriki, na jugu Afrike in drugod. Zastopnica vzhodnonemškega parlamenta je govorila o emancipaciji žena v Nemški demokratični republiki. Zveza asistentov na celovski visoki šoli je pripravila predavanje o fašizmu. Na sporedu je bil večer politične pesmi, H. D. Sihler od akcije Dobri film pa je predvajal film „Kuhle Wampe“ Bertolda Brechta, ki predstavlja začetek socialističnega realizma v nemškem filmu.

Kakor številne druge podobne ustanove, tako se je

tudi galerija Hildebrand morala boriti s finančnimi težavami. V prvem polletju po zopetni otvoritvi je stroške nosil lastnik arh. dipl. inž. E. Hildebrand, ki je ta svoj prispevek smatral kot „štartno pomoč“ za razvoj galerije v ustanovo, ki naj bi nudila možnost udejstvovanja naprednim in predvsem mladim ljudem, ki se hočejo baviti z umetnostjo, literaturo, filmom in družbenopolitičnimi vprašanji. Po poteku pol leta pa se je krog ljudi, ki je z delovanjem v galeriji precej narasel, moral odločiti, ali se postavi na lastne noge, ali pa bo galerija ukinjena. Soglasno so se odločili za nadaljnji obstoj galerije in tako je bilo pred nedavnim ustanovljeno društvo, ki bo vzdrževalo in upravljalo galerijo. V vodstvo so bili poleg dosedanjega lastnika izvoljeni sami mladi ljudje, ki so kot namen ustanove določili podpiranje vseh kulturno in družbenopolitično zainteresiranih naprednih ljudi, ki v galeriji lahko prirejajo razstave, predavanja, diskusije in podobno. Stroške za vzdrževanje nosi delovni krožek galerija Hildebrand (Arbeitskreis Galerie Hildebrand), ki vabi k sodelovanju tudi Slovence. Prostori so na razpolago mladim umetnikom, kulturnim delavcem in vsem, ki bi hoteli v naprednem duhu prirediti predavanja, diskusije in drugo. Kontaktni naslov: Ernst Hildebrand, Helmut Stockhammer ali Christoph Šubik, 9020 Celovec, Schwalbengasse 7, telefon 85 3 33.

K. Sch. ml.

Dvojezični napisi

NA GORIŠKEM — NE NA KOROŠKEM

Ze pred leti je občinska uprava v Doberdolu na Goriškem postavila dvojezično (italijansko-slovensko) tablo na pokrajinski cesti pred vhodom v Doberdolo. To je napravila prva na Goriškem. Kmalu na to sta dvojezične table tako pred vhodom v glavno vas kot pred ostalimi zaselki in vasi postavili tudi občini Sovodnje in Steverjan.

Pred nedavnim pa so — kakor poroča Primorski dnevnik — občinski delavci začeli postavljati dvojezične table in smerokaze na vsem področju doberdolske občine. Na državni cesti Trst—Gorica so pred Jamljami postavili v obeh jezikih tudi veliko tablo, ki opozarja na omejitve hitrosti skozi vas; prav tako dvojezični pa so na državni cesti v Dolu tudi smerokazi, ki kažejo pot v razne zaselke vzdolž državne ceste. Primorski dnevnik ugotavlja, da bodo v naslednjih dneh postavili še nadaljnje table in smerokaze.

Razen na Tržaškem, kjer jo za to obvezuje londonski sporazum, uresničuje Italija dvojezičnost tudi na Goriškem. Dvojezični napisi, ne da bi jih predpisovala kakšna državna ali druga mednarodna pogodba. O Južni Tirolski pa niti ne govorimo, saj sega tamkajšnja dvojezičnost res do najmanjših podrobnosti.

Le Avstrija se smatra očitno za tako vzvišeno, da v svojem arogantnem odnosu do mednarodnega prava povsem pozablja, da si z nespoštovanjem obveznosti sama jemlje ugled in verodostojnost.

Tudi na Madžarskem

skrb za potrebe narodnih manjšin

Na ozemlju Železne županije na Madžarskem živijo poleg večinskega madžarskega naroda še slovenska, hrvaška in nemška narodnostna skupnost. Te narodnostne skupnosti prirejajo vsako leto poseben narodnostni dan, ki je nekakšna manifestacija dejstva, da v tem de-

lu zahodne Madžarske prebivajo tudi omenjene narodnostne skupnosti, ki v zadnjih nekaj letih začinjajo bolj sproščeno in bolj intenzivno živeti svoje narodnostno življenje.

Za organizacijo te vsakoletne manifestacije skrbi narodnostna komisija, ki deluje pri izvršnem odboru županijskega sveta in je sestavljena razen uglednih družbenopolitičnih predstavnikov madžarske narodnosti predvsem tudi predstavniki posameznih narodnostnih skupin.

Omenjena komisija pa si je v svojem letošnjem delovnem načrtu zastavila tudi še druge pomembne naloge. Med političnimi cilji omenja ta program nadaljnjo internacionalistično vzgojo prebivalstva. Nadalje naj bi komisija pregledala in pozorno spremljala gospodarski razvoj ozemlja, kjer žive narodnostne skupnosti, ter pregledala tamkajšnje kulturno, zdravstveno in komunalno preskrbljenost. Občinskim odborom naj bi pomagala pri gospodarskem, organizacijskem in vzgojnem delu ter podpirala razvoj ljudske kulture. Med konkretne naloge pa je uvrstila komisija med drugim pomoč narodnostnim skupnostim pri organizaciji raznih prireditvev. V narodnostnih otroških zavetiliščih in šolah pa bo komisija preučevala in obravnavala tudi možnosti razvoja materinskega jezika in oskrbo teh ustanov z učnimi pripomočki.

ljivo maščevalnost, prizanesljivost in odpuščanje pa v inkvizitorsko, sveto uničevalno strast. Kako neumno je ravnala! Pasti bi morala predenj na kolena, ga spokorniško prositi milosti, mu povedati zlagano zgodbo, ki bi ga omehčala in pretresla, potem pa o prvi priložnosti pobegniti.

V zvoku njegovega glasu, ki je drhtel od užaljenosti, je bil led, v njem je čutil sklep, da jo bo izročil Nemcem. V brezupno so ji minevale ure teme in jokala je, dokler se ji niso oči osušile. Poslušala je daljno bobnenje topov in se trpila z brezupnim upanjem, da jo bo nekdo nepričakovano rešil.

Zdramil jo je surov glas, ki se je pogovarjal s stražarjem. Zavcnila so vrata in pred seboj je zagledala blatne škornje. Mislila je, da se je vrnil Valjahun. Dvignila je oči in zagledala tuj, pobesnel obraz, podoben razjarjenemu psu. V plesnobni zraku kleti je bruhal njegova po zganju smrdeča sapa.

„A, tu si, candra partizanska, še živa! To je nebeško! Ali veš, kdo sem? Tvoja smrt sem! Poročnik Križ. Komandir čete, ki te je ujela. Jaz te bom pogubil! Ali veš, da je pred nekaj urami v mojem naročju umrl moj brat, ki so ga prestrelili tvoji ušivci? To je bil fant, lep kot sonce, tak, da bi pobil zanj vso partizansko brigado, fant, da so norele vse punce za njim. In zdaj je mrtev! Jaz nimam punce, imam pa vsaj tebe. Ti boš skusila za vse! Zmoli še en očenaš za odpuščanje grehov, da ti bog odpusti, ker si ga zavrnila!“

Spominjala se je samo njegove roke, ki je segla iz teme, jo zgrabila za bluzo in jo prislonila v kot.

Kriknila je iz vseh pljuč.

„Kar tuli po mili volji! Stražar je moj človek in je že vajen podobne muzike. Skoraj vsak, ko pride na svet in ko gre s sveta, muzicira!“

S silnim potegom obeh rok ji je raztrgal vse gumbe na bluzi. Še nekajkrat je potegnil, dokler ji ni razgalil prsi. Pokleknil je nanjo in jo razgaljal. Sline so kakor strupene kaplje padale na njen obraz, ko je tulil: „Vredna si greha, preden greš na oni svet!“

Kaj se dogaja z njo, se je zavedela šele, ko je popustila roka, ki jo je stiskala za vrat in ji je vzela sapo, ter jo je surovež preobrnil že razgaljeno na hrbet. Zbrala je vse moči, ki so se ji podeseterile. Z vso silo se mu je zagrizla v dlan in stiskala, dokler ni začutila v uših gnusobno slan okus krvi.

Pijan poročnik je zarjul od bolečine in ji izpulil iz ust krvavečo roko.

„Mačka, strupena mačka, to mi boš plačala!“

Odšel je svoj vojaški pas in se razkoračil pred njo. Mukoma ji je uspelo, da se je zgrbila in zavarovala trebuh. Potem se je med skelečimi udarci, ki so rezali v živo po vsem telesu, tonila v nezavest.

Spominjala se je samo tega, da so se vrata na stečaj odprla in da je Valjahun razburjeno vpil:

„Kaj počnete! Vi, noreci!“

„Kaj tebi mar! Baba je moj ujetnik!“

„Ženska pripada Nemcem! Ne delajte nam težav!“

„Ti pripadaš Nemcem, ljubljanski škric! Pojdi mi s polji, če ne, te ubijem! Ne odgovarjam zase, pokopal sem brata! Ali slišiš, bedak? Kar ujam Rupnikov jurišni bataljon, gre vse pod rušo, in ti nam tega ne boš preprečil Marš!“

Zgrabil je Valjehuna za prsi in ga treščil z nenavadno močjo na kup krompirja. Zgrabila sta se, se tolkla in padla čez dekle, pljuvala in klela in hropla. Ko je Valjahun že skoraj podlegel, se je po kleti razlegel kot britev oster glas: „Was ist das los?“

Tudi naši pevci sodelovali

na koncertu slovenskih izseljencev v Trzinu

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani vsako leto organizira številne obiske slovenskih izseljencev iz raznih držav sveta, zlasti iz Amerike, da pridejo med svoje rojake v stari domovini. Ob takih priložnostih slovenski izseljenci nastopajo tudi na raznih kulturnih prireditvah, na katerih predstavljajo svoje kulturno-prosvetne dosežke.

Tako je minuli ponedeljek pevski zbor "Jadran" iz Clevelanda v okviru tržiških poletnih iger koncertiral v tamošnji kinodvorani. Na željo prireditelja občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij v Trzinu in gostov iz Amerike pa je na

koncertu sodeloval tudi pevski zbor koroških Slovencev, in sicer iz Loge vasi.

Glavni del koncerta je dal pevski zbor Jadran, ki je nastopal v izredno lepih enotnih oblekah. Izvajanje pesmi je bilo precej drugačno, kot smo vajeni pri naših domačih zbora. Tu o kvaliteti ne bomo posebej govorili, pač pa naj bo povedano, da je bila za tako številni zbor na visoki ravni. Predvsem je bil spored izredno pester ter je obsegal tako narodne kot umetne pesmi. Na sporedu pa je imel zbor tudi številne solistične vložke — od operete do narodno zabavne glas-

be. Pri tem je treba poudariti, da tudi našim izseljencem v Ameriki predvsem gre za ohranitev slovenske besede. Zato ni čudno, da gojijo redne stike z matično domovino. Pri tem Slovenska izseljenska matica brez dvoma opravlja nadvse pomembno vlogo.

Logovaški pevci so nastopili v zadnjem delu koncerta. Pod vodstvom Stanka Černica so razen pozdravne pesmi izvajali pesmi Pavla in Mira Kernjaka. Čeprav je koncert trajal zelo dolgo, so bili naši pevci deležni prisrčnega sprejema, zlasti s strani gostov iz Amerike, katerih je tudi v dvorani bilo lepo število.

Oba zbora sta od prireditelja prejela častno diplomu za sodelovanje na tržiških poletnih igrah, ki jih letos prirejajo že desetič.

Po koncertu so prireditelji za oba zbora priredili družabni večer, na katerem je še naprej prevladovala slovenska pesem. Ob slovesu se je Stanko Černic zahvalil prirediteljem in gostom-pevcem iz Clevelanda za izkazano pozornost. Tudi podpredsednik tržiške občine tov. Stritih je izrekel besedo zahvale in željo, da bi se še srečali v Trzinu.

Regulacija potokov in rek

Vodovarstvene naprave na tekočih vodah na Koroškem so v lanskem letu kljub poplavam dobro napredovale. Med večjimi gradnjami na tem področju je regulacija reke Zilje na odseku Beljak, Cajna in Blače, regulacija potoka Ljubelske borovnice, libuškega potoka pri Pliberku, potoka Weissenbach na področju Stokkenboja ter potoka Weissenbach v Šmarjeti pri Volšperku.

Skupno je bilo na novo reguliranih 16,14 km potokov in rek. Izboljšali in popravili so 13,9 km vodnih strug in tako obvarovali 970 ha zemljišč pred poplavam, hkrati pa ustvarili pogoje za izsušitev 357 ha zamočvirjenih površin. Nadalje so zgradili 19 mostov, dva jezova, 20 škarp itd.

Skupni stroški vodovarstvenih gradenj so v letu 1972 znašali 64 milijonov šilingov.

Od tega je zveza nosila 42, dežela 10 in interesi 12 milijonov šilingov.

S stroški 19,9 milijona šilingov so izsušili 212 ha močvirja. Pri tem so položili 8,6 km betonskih cevi ter speljali 8,8 km odtočnih kanalov. Med večjimi gradbenimi področji so bili odsek med Zmerčami in Čačami, močvirje Bürgermoos prav tako v Ziljski dolini ter regulacija potoka Lausimbach v Labotski dolini.

Medsebojno spoznavanje utrjuje medsebojno sodelovanje

Predsednik avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem, bivši namestnik koroškega deželnega glavarja Krassnig, je pred nedavnim na razširjeni seji predsedstva izjavil, da se je treba dosledno boriti za odpravo napetosti, za politiko miru v Evropi in za pospeševanje medsebojnega sodelovanja med narodi. Ljudje se spoznajo med seboj, če govorijo; ljudje razumejo svojega sočloveka le tedaj, če mnogo vedo o njem. Podobna primerjava velja tudi za medsebojne odnose raznih ljudstev.

Tega načela se drži avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem, ki ima poleg študijskih izletov v sosedne dežele na sporedu tudi izmenjavo otrok, z namenom, da se le-ti med seboj spoznajo in tako skušajo bolje razumeti eden drugega. V okviru letošnje otroške počitniške akcije bo 90 koroških otrok letovalo v Kopru, Poreču in Novigradu ob jadranski obali. Tam

bodo, pomešani z jugoslovansko mladino istih let, imeli dovolj priložnosti spoznavati se med seboj in ob igrah in športu navezovati nova tovarštva.

Organizacijski referent Pressl je dal pobudo, da bi se vsaj enkrat na leto zbrali zastopniki vseh tistih koroških organizacij in društev, ki si prizadevajo za izboljšanje odnosov z inozemstvom, in sicer pod pokroviteljstvom predsednika Lige za združene narode na Koroškem Pawlika. Na tem srečanju naj bi se navzoči pomenili o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju. Pobuda je bila z zadovoljstvom sprejeta in jo mislijo čimprej uresničiti.

Iz društvenega poročila je tudi razvidno, da namerava društvo poleg jesenskega izleta v Beograd pripraviti v Kranju umetniško razstavo, organizirati v Celovcu folklorni večer in v Sloveniji smučarski tečaj za koroške otroke v starosti od 8 do 15 let.

Skupina naših otrok

ODPOTOVALA NA POČITNIŠKO LETOVANJE

V torek je skupina slovenskih otrok odpotovala na počitniško letovanje v Savudrijo ob Jadranskem morju. Mladi letovišarji so tudi tokrat v dobrih rokah dveh preizkušenih spremljevalcev iz Koroške, ki bosta skrbela za njihovo varstvo, pa tudi za družabno dejavnost, da se bodo otroci res prijetno počutili in se zdravi in polni lepih spominov vrnili na svoje domove. Za številne otroke, ki morja še niso videli, bo to še prav posebno doživetje.

V Celovcu pred poslopjem, kjer imajo slovenske organizacije svoj sedež, je bilo v torek zjutraj zelo živahno. Lepo število otrok je v spremstvu svojih staršev čakalo na prihod omnibusa. V splošnem je prevladovalo veselje, pri nekaterih starših pa je bilo opaziti zaskrbljene obraze, saj so se morda prvič ločili za tri tedne od svojih ljubljanih malčkov. Zadnja napotila, ki so jih prejeli sinovi in hčerke od svojih staršev, so bila prav gotovo odveč, saj so se izgubljala v splošnem razburjenju, ki je vladalo pri pričakovanju novih doživetij v povsem drugem okolju.

Namen počitniške kolonije ob morju pa ni samo v tem, da se mladina zdravstveno utrdi, temveč tudi, da se med seboj spozna, naveže prijateljske stike in se seznani tudi z drugimi navadami in običaji. Vse to bo imelo gotovo koristne posledice v nadaljnjem življenju naših malčkov.

Gradnja zveznih cest

Za leto 1974 je koroška deželna vlada za nadaljevanje gradenj zveznih cest na Koroškem zahtevala od zvezne vlade 1,35 milijarde šilingov. Za hitre ceste bo potrebovala 843 milijonov, za ostale zvezne ceste pa 511 milijonov šilingov.

Za nadaljevanje gradnje južne hitre ceste bo potrebnih 226 milijonov, za gradnjo turške hitre ceste pa 476 milijonov šilingov. Na južni hitri cesti bo odsek med Celovcem in Vernberkom zahteval 59 milijonov, med Marijo na Zilji in Vetrovom 127 ter med Pako in Twimbergom 40 milijonov šilingov. Na turški hitri cesti se bodo stroški v glavnem osredotočili na gradbeni odsek pri Spittalu s 100 milijoni in na odsek med Sovodnjami (Gmünd) in

Lieserhofnom, kjer bodo znašali 376,1 milijona šilingov.

Na zveznih cestah kategorije B se bodo dela osredotočila v glavnem na izgradnjo zvezne ceste skozi Ziljsko dolino, za katero je v letu 1974 predvidenih 25,1 milijona šilingov. Deželni glavar Sima se je že meseca junija obrnil na gradbenega ministra z zahtevo, da je prav ziljski cesti treba posvetiti več pozornosti, ker bo le-ta v bližnji prihodnosti igrala veliko vlogo tesnejše povezave Ziljske doline z osrednjim prostorom Koroške.

Uresničitev načrta gradenj zveznih cest za leto 1974 je odvisna samo še od privoljenja zveznega gradbenega ministrstva na Dunaju.

Planinci na vrhu Setiča

Prejšnjo nedeljo je selška mladina pripravila blagoslovitev obnovljene, 5 metrov visokega križa na vrhu Setiča nad Selami, ki ga je uničila strela. Nad sto planincev, zlasti mladine, je prisostvovalo gorski maši, pri kateri je sodelovala selška mladina z lepo ubranim slovenskim petjem, ki je naznanjalo, da tukaj prebiva zdrav in ponosen slovenski rod.

Tudi Slovensko planinsko društvo je izbralo to priložnost za izlet na ta lepi 1923 metrov visoki vrh, s katerega se nudi posebno lep razgled v severno ostenje prepadne Košute. Pristop iz Sel na Setič vodi po markirani poti čez Trebnje do Uznikovega križa. Od tam se odcepi na desno lepo speljana, vendar neoznamovana pot proti Setiču. Zadnji del te poti — med skrivnenimi viharjaki,

polnimi znakov trdega boja proti razdvajanju elementom — je tako lep in zanimiv ter poln čudovitih razgledov v Košuto, v Kamniške planine, v z večnim ledom pokrite Ture z Glocknerjem na čelu ter v obe mogočni dolini Roža in Podjune, da so naši planinci sklenili, da bodo tudi pozimi obiskali to čudovito goro, ko je razgled z nje še mnogo lepši in čistejši.

Skupino vrhov med Selami in Dravo ter Bajdiško in hmeljsko Borovnico imenujejo tudi Setiško skupino, v kateri prevladuje po mogočnosti in višini vrh Setič. Znani vrhovi te skupine so še Javorniki (1690 m), Macna (1627 m) in 1685 metrov visoki Črni vrh. Obisk teh lahko pristopnih vrhov priporočamo tudi pozimi. Z vseh se nudijo čudovito lepi razgledi.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

KOROŠKI VEČER

v nedeljo 22. julija 1973 ob 20.30 uri v gostilni pri Voglu v Št. Primožu.

Sodelujejo:

- mešani pevski zbor SPD „Danica“
- folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple
- trio „Koročan“ s pevci
- napovedovalec Valentin Polanšek

Vašega obiska se veseli prireditelj

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

Snop svetlobe električne baterije, s katero je posvetil spremljevalec stotnika Knieckeja, ju je zasleplil.

Stotnik je uperil svoj pogled najprej na zvezano in razgaljeno dekle, v kateri je takoj prepoznal Ano. Kri mu je bušila v glavo in jezno je vprašal:

„Kdo se je tako spozabil nad to žensko?“

Valjhu je pokazal na pijanega hrusta, ki se je komaj zadrževal, da ni planil.

„Vi nori, umazani pes! Ali veste, da je to naša ženska?“ je zlogoval Kniecke vsako besedo z večjo napetostjo. „Vi prasec, svinja, sablja Kristusova! Tu imate! Da se boste vedeli obnašati!“ S pištolo ga je kresnil v sredo obraza, da se je zvalil v kot.

„O svinja švabska, to mi boš plačal!“ je zarjul ranjeni poročnik, pograbil kol in ga dvignil. Preden pa je utegnil zamahnuti, sta odjeknila naglo zapored dva strela. Zade temu je padel kol na tla, z obema rokama se je zgrabil za prsi in telebnil z vso močjo na ilovnata tla.

Stotnik Kniecke je vtaknil pištolo v tok in se obrnil k Valjhu:

„Napravili bomo zapisnik, da me je ta ponoreli pijanec napadel in da sem ga ubil v samoobrambi.“

„Tako, gospod stotnik,“ je odvrnil Valjhu.

Potem je ukazal spremljevalcu, naj gre v avto po stotnikov plašč. Vanj so zavili Ano.

Ležala je še vedno zgrbljena. Na rokah je čutila gnusno, še toplo tekočino, kri, ki se je odcejala od ubitega. Stotnik je pokleknil k njej, ji prerezal vrv in jo dvignil v naročje.

„Ali me še poznate, Ana?“ ji je dejal prijazno, prav tako toplo ko takrat, ko so se z majorjem Wolfom s tankovsko kolono vozili v Idrijo.

Gledala ga je s široko razprtimi očmi, odsotna, na pol zavestna, vendar mu je prikimala. Ni ji ušlo, kako se je

prebledeli Voljhuov obraz zdrzil in kako so mu zatrepale brčice. Nikoli ne bo pozabila njegovih oči: nekaj zbeganega, žalostnega je bilo v njih, kot bi se opravičeval in se poslavljalo za vedno od nje.

Stotnik jo je položil na zadnji sedež svojega terenskega voza. Med rohnenjem motorjev in odmevi daljnega bobnenja topov se je izgubljala v bežečih vejah dreves in hiš, dokler se ni povsem izgubila...

Po hodniku je zaslišala korake, odsekane in umerjene. Tako hodi samo človek, ki ve, kaj hoče. Vstopil je stotnik Kniecke. Odložil je plašč, kapo in orožje ter stopil k njej.

„Kako vam je, draga dama?“ je prijazno vprašal.

„Dobro,“ je dahnila.

Prižgal je luč. S svetlobo so zijali vanjo tuji predmeti, ki jih je v fantaziji odmisli, in jo vrnili v resničnost. Stotnik je primaknil stol k postelji in sedel.

„Zelo ste se spremenili, kar se nisva videla. Toda kljub temu sem vas takoj prepoznal v tisti mračni luknji.“

„Vi pa se niste prav nič spremenili.“

„Motite se! Na zunaj se morda res nisem, znotraj pa sem se postaral... Ali ne opazite, da mi oči nič več tako ne žare kakor takrat, ko sem vas prvič videl?“ Malo je pomalčal, kot bi premišljal, ali naj govori naprej, polje pa se je odložil. „Če sem kdajkoli komu v življenju kaj zavidal, tedaj sem zavidal vas majorju Wolfu. Prav na tej postelji, kjer sedaj ležite vi, je ležal, ko me je resno opozoril, da sem slab, ker ne znam skriti svojega poželenja in navdušenja, in naj pozabim na vas, če mi je kaj zase.“

Ana se je grenko nasmehnila:

„In vi ste pozabili. Stotniki morajo vedno izpolnjevati želje majorjev.“

„Nikoli! Neštetokrat ste mi prihajali pred oči. Tistikrat, ko ste še z dvema, od katerih smo enega ubili, padli v na-

šo zasedo, se mi je sanjalo o vas nekaj noči zapovrstjo. Na srečo vlačim vedno s seboj artilerijski daljnogled, pa sem vas pravočasno prepoznal, sicer bi vas bili moji vojniki pokosili vse tri.“

„Škoda, morda bi bilo zame bolje, če bi bila mrtva. Slabo uslugo ste mi napravili.“

„Nikar ne obupuj! Dokler je človek živ, je še vedno neštet možnosti, da se izvleče, se spremeni ali kakorkoli že popravi zamujeno. Ko pa je mrtev, ni nobene možnosti več.“

„Hrabrite me, ko veste, da sem izgubila že ves pogum in da sem živ mrtič.“

„Opomogli si boste. Vi ste vitalna ženska. Malo jih je, ki bi lahko toliko prenesle. Kazno je, da so vam zvezde naklonjene. Že dvakrat sem celo jaz prišel k vam o pravem času.“

„Da, dvakrat,“ je rekla in se zazrla v njegove sinje oči, kjer je pljusko življenje kot morje, brez sence zlobe — sploh ni bilo drugega v njih kot igriva volja do življenja. Z žalostnim glasom je dejala: „Upam, da tretjič ne bo treba.“

„Nič se ne ve. Prihodnost nam je zastrta. V tem času človek niti za eno samo uro naprej ne ve, kaj se lahko zgodi, ker ni gospodar svojega časa.“

„Kaj je bilo z menoj? Kdo me je tako lepo spravil v posteljo? Odkar ste me položili v avtomobil, se ne spominjam ničesar več. Sploh pa ne razlikujem bolečnih sanj od resnice.“

„Tudi to sem bil jaz. Imate srečo, da me ženske v tem pozabljenem kotu še rade vidijo. Vaše raztrgane in krvave partizanske cape sem že požgal, od žensk pa sem dobil obleko, da se boste lahko spet oblekli, kot se vam poda. Namazal sem vam tudi praske, ki vam jih je prizadejal tisti divjak, in poskrbel, da ste si opomogli. Vso prvo noč

„Mali svet“ ob Vrbskem jezeru

bogatejši za nove zanimivosti

V Minimundusu, malem svetu ob Vrbskem jezeru, so prejšnji petek slovesno predali štiri nove modele — marmornato poletno palačo v Teheranu, Brandenburška vrata v Berlinu, Ribiško utrdbo v Budimpešti in Celovško kočjo pod Stolom — svojemu namenu. Zanimanje za svet z mini-zgradbami se stalno stopnjuje, ne samo s strani inozemskih predstavnikov, ki si tudi želijo,

da bi njihove države bile zastopane z raznimi posebnostmi v Minimundusu.

Tudi tokrat so predstavo novih modelov povezali s slovesnostjo, ki se je odvijala na področju Minimundusa. Poleg predstavnikov Iran, Madžarske in Zvezne republike Nemčije so se Slovesnosti udeležili tudi deželni glavar Sima in številni zastopniki politike, kulture in gospodarstva. Deželni glavar je v svojem govoru med drugim poudaril, da opravlja Minimundus tri važne naloge: privablja številne turiste v našo deželo, vpliva izobraževalno zlasti na mladino in ima poleg tega karitativen značaj, saj se z dobičkom vzdržujejo številni mladinski domovi ustanove „Rettet das Kind“, v katerih živijo socialno in zdravstveno prizadeti otroci. Deželni predsednik prim. dr. Moritz in avstrijska prezidentka družba „Rettet das Kind“ dr. Martha Kyrle sta se vsem, ki so kakorkoli pomagali pri popularizaciji Minimundusa, zlasti pa predstavnikom Iran, Madžarske, ZRN in Avstrijskega planinskega društva, zahvalila za njihova

darila, ki predstavljajo novo dragoceno posebnost malega sveta ob Vrbskem jezeru.

Po slovesnosti so si gostje ogledali nove modele in občudovali mojstrovine ustvarjalcev. Največ zaslug za izgradnjo modela poletne palače v Teheranu in za Brandenburška vrata ima nedvomno znani slikar in modelar Jerina iz Trebinje pri Št. Ilju; model Ribiške utrdbesozgradijo požrtvovalni dijaki višje tehnične šole iz Beljaka; Celovško kočjo pa je modeliral inž. Hermann Doujak. Posebno zanimivo je poudariti, da je model poletne palače v Minimundusu zgrajen iz istega marmorja kot originalna palača v Teheranu. Iranski predstavnik je bil, ko je videl model, silno navdušen in je mojstru in umetniku Jerini iskreno čestital.

Drugo leto nameravajo mali svet ob Vrbskem jezeru obogatiti z nadaljnjimi modeli — to bodo „Tower“ v Londonu, cerkev sv. Mihaela v Hamburgu ter cerkev sv. Matjaža, ki spada v sklop ribiške utrdbes v Budimpešti. Vsak model na 1,4 ha površine Minimundusa je opremljen s številko. Poseben vodič v nemškem, angleškem, francoskem, italijanskem in slovenskem jeziku razlaga pomen in zgodovino posameznih zgradb oziroma objektov, tako da imajo obiskovalci lepo možnost spoznati številne zanimivosti in s tem obogatiti svoje znanje.

Razstava fotografij

Jutri, v soboto 21. julija, ob 18. uri zvečer bo župan deželni poslanec Lubas v dvorani glavne šole v Železni Kapli otvoril mednarodno fotorazstavo, na kateri bodo sodelovali člani fotokluba „Janez Puhar“ iz Kranja ter domači fotografi pripadniki „Naturfreunde“. Skupno bo razstavljenih 60 črno-belih fotografij. Iz Slovenije bo sodelovalo 17 avtorjev s tridesetimi ekspozicijami, s koroške strani pa se bodo štirje fotoamaterji predstavili s prav tako tridesetimi fotografijami. Med obema fotokluboma obstoja že večletno sodelovanje, saj je tokratna razstava v Železni Kapli že sedma tovrstna skupna prireditve, ki se izmenoma odvijajo v Sloveniji in na Koroškem.

Obisk zanimive mednarodne fotorazstave ki bo trajala od 22. do 27. julija iskreno priporočamo. Vstopnine ni. Razstava je odprta dnevno od 10. do 12. ure in od 17. do 20. ure.

Na tisoč zavarovanih oseb pride že 417 upokojencev

Pokojninska zavarovalnica za delavce je svojim pripadnikom na Koroškem in Štajerskem izdala okrog 112.000 zavarovalnih kart, na katerih je za vsakega zavarovanca določena posebna številka. V prihodnje bo v vsakem pismenem sporočilu ali prenakazilu zavarovalnice zabeležena številka zavarovanja. V razgovorih ali v korespondenci z zavarovalnico bo odslej naprej prav tako važna ta številka, ki ima še to prednost, da bo veljala tudi v bolniškem in nezgodnem zavarovanju ter v zavarovanju za brezposelne. Pokojninska zavarovalnica za delavce je že ikoro vse akte preuredila na novi sistem z zavarovalnimi številkami.

O tem delu je poročal namestnik direktorja na odborovi seji, ki je bila

v najodobnejšem zdravilišču v Radegundu pri Gradcu. To sodobno zdravilišče za delavce služi zdravljenju obolenj srca in krvnega obtoka, ki so danes najpogostejši vzrok, da se morajo ljudje predčasno upokojiti.

Prav tako je namestnik direktorja Brauneis poročal tudi o delovanju pokojninske zavarovalnice v prvem četrtletju letošnjega leta. Zavarovalnica je oskrbovala 112.475 upokojencev, od katerih jih je 40.552 ali 36,1 % prejemale izravnalne doklade in 10.910 ali 9,7 % doklade za obneme. Pri 269.463 zavarovanih na Koroškem in Štajerskem in pri 112.475 prejemnikih pokojnin pride na 1000 zavarovanih oseb 417 upokojencev.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

razpisuje v sodelovanju z osnovno šolo v Vuzenici ob Dravi

LIKOVNO KOLONIJO

v dneh od 19. do 25. avgusta 1973 v Vuzenici ob Dravi.

Ker je število mest omejeno, prosimo, da prijavite res samo otroke, ki jim je slikanje v veselje in so na tem področju tudi v šoli odlični. Prijave je treba poslati najkasneje do 31. julija 1973 Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10, kjer dobite tudi vse tozadevne informacije.

Nadalje razpisuje Slovenska prosvetna zveza

FOLKLORNO KOLONIJO

prav tako v dneh med 19. in 25. avgustom 1973 in sicer v Predvoru na Gorenjskem.

Folklorna kolonija je mišljena predvsem za otroke od 10 do 14 let starosti. Zaželjena je skupina otrok iz območja enega izmed krajevnih Slovenskih prosvetnih društev, v katerem bi imela možnost za nadaljnjo gojitvev slovenskih narodnih plesov.

Prijave sprejemamo do 31. julija 1973 na sedežu Slovenske prosvetne zveze, ki bo interesentom dala še ostale informacije.

V naprej pa opozarjamo, da morajo otroci za obe koloniji imeti svoje potne liste.

O d b o r

Št. Jakob v Rožu

Pred nedavnim je prostovoljno gasilsko društvo v Podgorjah pri Št. Jakobu v Rožu slovesno obajalo 80-letnico obstoja. Zjutraj je bila v znani romarski cerkvi v Podgorjah slovesna maša, pri kateri je sodelovala tudi godba iz Bistrice v Rožu. Nato so domači gasilci izvedli gasilske vaje in pokazali gasilsko tehniko od prvih početkov do danes. Popoldne se je pomerilo v športnih tekmah 8 gasilskih društev. Za veselo razpoloženje pa je skrbela godba.

Slavnostni jubilejni prireditvi so poleg domačinov prisostvovali tudi številni letoviščarji, častni gostje, podporni člani in prijatelji. Številno

občinstvo je v imenu gasilskega društva pozdravil komandant Janez Wrolich, ki je v svojem pozdravnem govoru orisal 80-letno zgodovino gasilskega društva v Podgorjah. V slavnostnem govoru pa je šentjakovski župan Janez Gressl pohvalil izredno požrtvovalnost in idealizem gasilcev, ki so že mnogo storili za skupnost. Bivšemu komandantu Johannu Mikuli je za njegovo 20-letno vodenje gasilskega društva podelil listino z imenovanjem za častnega komandanta. Janezu Sitterju pa je za njegovo 25-letno aktivno delovanje v gasilskem društvu podelil koroško kolajno in častno diplomu.

Po slavnostnem govoru je komandant Wrolich ob navzočnosti župana in športnih razsodnikov počastil zmagovalce gasilskih športnih iger. S tem je bil uradni del jubilejne prireditve zaključen, nakar je sledila vesela zabava ob zvokih plesne glasbe.

Kakor vsako leto, tako so tudi letos 12-letni šolarji glavne šole v Št. Jakobu v Rožu delali izpite za vožnjo s kolesi. Skupno se je prijavilo 51 fantov in deklet, ki so pred posebno komisijo morali pokazati teoretično in praktično znanje. V izpitni komisiji so poleg domače žandarmerije sodelovali tudi predstavniki prometnega oddelka žandarmerije v Krivi Vrbi.

Glavno odgovornost za izvedbo izpitov za vožnjo s kolesi na glavni šoli v Št. Jakobu ima prometni referent, strokovni učitelj Maks Jellenig. Od leta 1959 naprej je 683 deklic in dečkov prešlo vozniška dovoljenja za vožnjo s kolesi.

Koroški muzeji

Koroški deželni muzej v Celovcu je odprt od torka do nedelje od 9. do 16. ure. Ob slabem vremenu tudi ob ponedeljkih. Posebna razstava živih kač traja še do 5. avgusta.

Muzej na prostem v Gospej sveti je odprt do oktobra, vsak dan od 9. do 18. ure.

Izkopanine na Štalenski gori so na ogled do oktobra, vsak dan od 8. do 18. ure.

Muzej Teurnia (St. Peter im Holz pri Spittlatu) je odprt do septembra, vsak dan od 9. do 18. ure.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ste bledli in bal sem se že, da se vam je zmešalo. Spričo vsega, kar se vam je zgodilo, naj vam ne bo nikar nerodno, da sem vas videl golo. Najlepša ženska ste, kar sem jih kdaj videl, pa ne morem reči, da sem jih videl malo."

Stotniku so se rahlo zameglile oči in glas mu je drhtel, ko je nadaljeval:

"Če bi bil kipar, bi vas za vse večne čase uklesal v beli marmor. Nekaj tako čudovitega ste, da sploh ne sodi v to bedno življenje, ki smo ga vsi prisiljeni živeti."

"Beli marmor..." je dahnila. "Hvala lepa za ta veliki poklon. Vsa sreča, da ste prišli, gospod stotnik, o pravem času. Tega, kar je hotel storiti z menoj podivjani poročnik, ne bi prenesla. Sama bi se ubila."

"Ne belite si glave s tem, kar je bilo in kar bi lahko bilo. Kar je bilo treba, sem namesto vas napravil jaz. S krvjo sem opral vašo čast tako, da se je bolje ne da oprati. To mi je bilo v veliko zadovoljstvo. In če je le še kaj ostalo, vam bom po večerji zakuril kopalnico. Voda očisti vse, celo grehe svetnikov. Trenutno umira pod bombami in bajoneti kdove koliko ljudi, zato bodite srečni, da ste ostali živi, vse drugo pa se bo uredilo samo! Kadar si človek ne more sam izbrati svoje usode, ne odgovarja ne sam sebi ne komu drugemu za to, kar se z njim dogaja."

Zmotila sta ju vojaka, ki sta prinesla večerjo. Prijetno je zadisalo po juhi in mesu, na pladnju se je vabljivo svetlikalo sadje.

"Dokler si ne boste opomogli, dovolite, da vam postrežem kar v postelji."

Postavil je pladenj prednjo.

"Preveč ste dobri, gospod stotnik!"

"Storil bom vse, da se boste v času, dokler boste pri meni, počutili kar najbolje."

Hvaležno se je lotila jedi in skrivaj opazovala stotnika. Že poprej ji je bil mnogo bolj všeč kot Wolf, nič se ga ni bala. Nekaj dobrega je čutila v njegovi trdoti, v obrazu, ožganem od sonca, in v potezah okoli ust.

"Kaj boste storili z menoj?" je vprašala.

"To, kar se mi zdi najbolj odvrtno," je vzdihnil. "Čeprav bi vas najraje kar za vselej obdržal pri sebi, vas bom moral poslati majorju Wolfu."

"Poslali me boste torej v smrt," je žalostno ugotovila in odložila žlico.

Tudi stotnik se je zresnil, kot bi se šele sedaj zavedel, v kako resnem položaju je deklet. Zagledal se je v njene velike, prestrašene oči in odgovoril:

"Ne bodite skeptični. Vas ne bo nihče ubil. Tudi major Wolf ne, kolikor ga poznam. Sicer bi vas najraje izpustil, čeprav ne smem. Pa bi vseeno tvegala, če ne bi bilo Valjhuna in tistega bedastega poročnika, ki si je prislužil kroglo. Tako pa je stvar hudo zamotana in iz te kaše me lahko potegne samo major Wolf. Če bi ga prevaral, bi mi prav gotovo vzeli glavo. Pa se ga nič ne bojte, Ana! On sam bo vaš sodnik, tožilec in zagovornik."

"In kaj še?" je vprašala osupla, ker je nenadoma premolknil. "Hoteli ste dodati: in tudi rabelj — kajne? Pa ste raje obzirno utihnili."

"Da, tudi ta možnost je. Neumno bi bilo slepiti se. On sodi med tiste redke posameznike, ki mu sistem to omogoča. On gospoduje nad življenjem in smrtjo mnogih ljudi. Srečanje z njim je nevarno, za marsikoga tudi usodno. Njegovo načelo je, da za seboj ne pušča sledi."

Stotnik je vstal in se sprehodil po sobi. Tako se je umaknil njenim preiskujočim očem, ki so bile tako zelo žalostne, da ji ne bi bil mogel prikriti prav nič, čeprav je že mnogim, celo Wolfu, prav uspešno lagal.

Zato je zasukal pogovor drugam, da bi jo umiril in potolažil, saj je tudi njega bolelo srce, ko jo je gledal tako neboljeno, s tako negotovo usodo.

"Sicer je pa tako, draga moja. Jaz še sam ne vem, v čem je vzrok moje izjemne naklonjenosti do vas, da pa si bova na čistem, vas bom potolažil."

V stanju, v kakršnem ste, se vam ni treba bati za življenje. Pri majorju Wolfu so sicer možna vsakovrstna presenečenja, vendar noseče ženske ne bo ubil; sicer vas štiti tudi zakon. Preden pa boste rodili, bo vojne že konec."

Na obraz ji je legla sramežljiva senca in pogled ji je postal turoben in izgubljen. Po licih so se ji usule solze in obraz si je pokrila z rokami.

Stotnik je stal pred njo ves v zadregi, kot stoji deček pred deklico, ki se je urezala v prst in ji teče kri, pa ji ne zna pomagati. Nemočen je bil pred ženskimi solzami, ki jih je rodila resnična žalost. Ni vedel, kaj bi dejal. Spomnil se je, kako spoštljivo so hodili okoli njegove matere, kadar je bila noseča; oče ji je tačas izkazoval posebno pozornost. Knieckuju, ki je oboževal življenje in je bila ženska zanj čudež v vesolju, je Ana zbudila posebno razburjenje.

"Kdo vam je povedal, da sem noseča?" je izdala med ihtenjem.

"To mi je povedal vaš nekdanji zaročenec, poročnik Valjhun. Vendar sem tudi sam opazil na vas spremembe, ki jih pri ženski povzroči samo nosečnost. Tudi če jočete in če ste še bolj žalostni, ne morete zbrisati z obraza nečesa, čemur bi se reklo sreča, in to je na vas novo, kar me še bolj privlači."

"V mojem položaju je to več kot tragično."

"Nasprotno. To je najboljšje, kar se vam je lahko priemerilo. Ob vsem tem, kar dan za dnem doživljamo do skrajnosti nesmiselnega, ste se vi dokopali do smisla živ-

Dokler boš jedel moj kruh

Ali naj bi svojemu 20-letnemu sinu svetoval, v kateri smeri naj nadaljuje študij? Ali pa naj bi raje pustil, da odloča čisto sam, čeprav vem, da to vsebuje nevarnosti in tveganja?

Pravi, da bi bil rad neodvisen in da mu je to neznansko potrebno, toda jaz vem, da mladi ljudje lahko pri odločanju spregledajo marsikatero važno dejstvo. Ali naj kljub temu enostavno molčim po pogovoru: „Utoni ali plavaj.“

Ce sem čisto odkrit — morda sem mu v preteklosti preveč pokazal, da se bojim za njegovo bodočnost, toda če se pogovarjam z znanci, mi zatrjujejo, da to ni bilo napak. In še: Kadar v sinovem razlaganju opazim kakšne pomanjkljivosti, se ne morem zadržati, da bi ga ne popravljal. Fant je sicer bister in živahen, toda vendar še zmeraj zelenec, brez modrosti, ki jih nam odraslim prinesejo izkušnje.

Zelo bom srečen, kadar ga bom videl stati na lastnih nogah, in se izredno veselim tega dne. Toda toliko tveganj vidim v poklicu, ki si ga želi izbrati.

Odklanjanje vsake kompromis. Do kakšne meje moramo starši popustiti na račun svobodnega odločanja pri otrocih?

Ni samo pravica in privilegij staršev, da smo od vseh ljudi najbolj poklicani svojim otrokom povedati svoja lastna mnenja, marveč je to tudi naša dolžnost. Pred otroki moramo izražati vsa tista svoja mnenja, za katera mislimo, da jim bomo z njimi koristili.

Seveda je naraven red stvari tak, da otroka bolj nadzorujemo v mlajših letih njegovega življenja. In enako je res, da bolj kot je otrok star in telesno ter duševno zrel, močnejši je njegov občutek odgovornosti. To je razlog, zakaj stavljam starši otrokom toliko manj omejitve, kolikor starejši in zrelejši so.

Dvajsetleten sin bi moral že domala v celoti ravnati svobodno in po lastnih prepričanjih. Navsezadnje mu to zagotavljajo tudi naši zakoni, saj je že polnoleten državljani. Seveda pa je res, da starši čisto normalno še tudi po tem obdobju poskušamo vzgojno vplivati na svoje otroke. Posebej jim želimo v tej starosti posredovati tiste naše posebne izkušnje, ki smo jih pridobili v svojem življenju. Ta težnja je ponavadi malo manj izrazita, če je otrok te starosti materialno že neodvisen od svojih staršev. Toda samo dejstvo, da je toliko star otrok materialno še odvisen od svojih staršev — in to študentje skoro praviloma so — še daleč ne pomeni, da bi morali svoje starše ubogati do takšne mere, da bi izgubili pravico stavljanja vprašanja in pogumno in odkrito povedati, če se v čem ne strinjajo. Načelo: „Dokler boš jedel moj kruh, boš tako delal, kot jaz hočem!“ je pri toliko starih otrocih budo zgrešeno.

Seveda vsi ljubeči starši na tihem sanjajo o tem, kaj bodo naši otroci kot odrasli delali. Včasih so takšne naše sanje realistične. Otroku morda ima vse duševne in druge možnosti za uresničevanje naših sanjarij. Toda če mu te svoje želje sporočamo preveč naravnost, jih lahko občutijo kot vsiljevanje. Potem se začno boriti proti njim že zato, ker se boje za svojo svobodo.

Odkod je naše sadje

Jabolki in hruške, kakor jih že dolgo poznamo in uživamo, ni bilo vedno v naših krajih. Marsikatera vrsta našega sadja ima prav čudno zgodovino. Predzgodovinski človek sploh ni poznal sadnega drevja. Človek je bil najprej lovec, potem nomad, nato poljedelec in šele za tem je začel gojiti sadna drevesa.

Zibelka in domovina sadjarstva je orient s svojim toplim podnebjem. Iz orient so prenesli razne sadne vrste v Evropo.

Stari Grki so gojili jabolka, hruške, kutne, češnje in češplje. Marelico in breskvo so šele kasneje prinesli iz orient. Grški zdravnik Hipokrates, ki je živel okrog 1400 pred n. št. je izumil umetnost cepljenja.

Ko so stari Rimljani prodrli v jutranjo deželo, so našli razvito sadjarstvo posebno v Siriji. Njihov vojskovodja Lukullus (64. l. p. n. št.) je dal prenesti v Italijo marelico, breskvo in češnjo. Italijo, ki je bila prej gozdnata dežela samo z divjimi drevesi, so v prvem stoletju pr. n. št. zasadili z raznovrstnim sadnim drevjem tako, da je bila en sam sadni vrt, kakor nam poroča Verro. — Umetnost cepljenja, ki so se je naučili pri Grkih, so močno izpopol-

nili in jo prenesli čez Alpe v Francijo, Španijo in naše kraje.

S propadom rimske civilizacije in z zmago barbarstva je trpelo tudi sadjarstvo. Gojiti so ga začeli v srednjem veku spet samostani. Šele kasneje je sadjarstvo prišlo iz samostanskih rok tudi med navadne smrtnike.

Posebno je vzcvetelo sadjarstvo sredi 19. stoletja (pri nas še kasneje). Prednjačili so Francozi, ki so na prvem mestu še danes. Ti so do viška spopolnili umetnost plemenitenja posameznih sort in ustvarjanja novih s cepljenjem. Cepljenje doseže najboljši uspeh, če se cepijo sorodne vrste druga nad drugo (jablane z jablano), redko pa uspe križanje različnih vrst (n. pr. hruške s kutno) ali različnih družin. Namen tega plemenitenja je, da se razmnože razne kulture, ki se s sejanjem ne dajo tako množiti, da bi ohranile najboljšo sorto.

Po tem splošnem zgodovinskem pregledu naj podamo redovnike nekaterih vrst.

Jablana, ki raste kot divja lesnika tudi v divjem stanju ni prvotno rastla v Evropi, temveč so jo kot tako prinesli iz zapadne Azije v Malo Azijo, odkoder so jo Grki prinesli v svojo deželo in od njih so jo prevzeli Rimljani, ki so s cepljenjem vzgojili 600 sort jabolk.

Hruška izvira tudi iz zapadne Azije. Do današnje hruške je prišlo iz križanja orientalske hruške s srčkastimi listi in perzijske hruške, ki sta se potem križali z divjo drobnico, kakor jo poznamo mi še danes. Prvotna hruška je imela v sebi koščico in prav malo mesa. To vidimo še pri današnjih slabih sortah hrušk: če jo prerežemo, vidimo, da ima okrog jedra kot kamen trda zrna, ki so preostanek prvotne hruške. Čim plemenitejša je hruška, tem manj ima teh zrn in tem mehkejša in sočnejša je. Tudi hruška se da oplemeniti samo s cepljenjem. To se vidi iz tega, da zrastejo drevesa samo z manj vrednimi sadeži, ako se hruška sama zaseje.

Kutna izvira iz gozdov severne Perzije pri Kaspiškem morju. Od tam so jo prinesli na gr-

Drobni nasveti

■ Sveže pečen kruh ali kolač boste lažje rezale, če nož pomočite v hladno vodo.

■ Bele glavnike čistimo z bencinom.

■ Če vas v krznem plašču zaloti dež, ga nikar ne sušite blizu peči, ker se bo krzno pokvarilo in dlaka bo začela izpadati. Najbolje bo, če plašč sušite na prepihu.

■ Pletene košarice za sadje ali kruh najlažje očistimo s krtačo, ki jo pomakate v dobro osoljeno vodo. Mokro košarico posušite na soncu.

ške otoke in kasneje so jo Rimljani razširili po Evropi.

Češnjo je prinesel rimski vojskovodja Lucullus iz mesta Kerasos ob južni obali Črnega morja. Že v 120 letih je prodrla ta češnja do Velike Britanije.

Sliva in češplja sta otroka zmernege pasu razširili pa sta se tudi daleč proti severu. Obe sta iz orient, sliva od Kaspiškega morja, češplja pa s Kavkaza.

Breskev in marelica sta doma v notranji Aziji, in sicer marelica v vzhodnem Turkestanu in južni Mandžuriji, breskev pa v srednji Kitajski.

Tudi **oreh** in **kostanj** sta našla pot do naših krajev iz Azije čez Makedonijo, Tesalijo in Grčijo.

Vinska trta ima svojo prvo domovino na Kavkazu, kjer divja trta posebno divje uspeva. Gojitev vinske trte so Armenci prinesli v 4. tisočletju pr. n. št. v Babilonijo, Sirijo in Palestino. Feničani so seznanili z vinogradništvom Grke in ti Rimljane. Rimski cesar Probus (276—282) je dal zasaditi boljše trte tudi ob Renu in Moseli. Od tam se je razširilo vinogradništvo tudi v srednjo Nemčijo in Podonavje.

Ob pravilni prehrani-varnejša vožnja

Marsikatera družina se bo podala na letni dopust z lastnim avtomobilom, takšna vožnja pa traja običajno vsaj nekaj ur, če že ne ves dan. Eden od činiteljev za varno vožnjo pa je tudi pravilna prehrana. Torej:

■ Na daljša potovanja krenite povsem spočiti in prespani, nikdar s praznim želodcem.

■ Na poti jejte lahko prebavljivo hrano, bogato z vitamini. Ne jejte pretirano dosti in izogibajte se mastnih jedi. Le tako boste ostali res sveži in boste reagirali tako, kakor je potrebno za voznika.

■ Med vožnjo koncentriranost večkrat opeša, vendar tega voznik sploh ne občuti. Vsaki dve uri si torej privoščite desetminutni počitek. Ta čas pa ne presedite v avto-

mobilu, temveč se sprehodite in nekaj zadržite.

■ Kosite in večerjajte po možnosti ob običajni uri. Prazen želodec dela človeka nervoznega in nepazljivega.

■ Za vsak obrok si vzemite časa in ne nadaljujte z vožnjo takoj po jedi. Pametneje je, da se prej malo sprehodite.

■ Od pijač so najbolj priporočljivi sadni sokovi, mleko, jogurt in mineralne vode. Toda ne spijte prevelikih količin naenkrat, temveč pijte raje po malem in večkrat. Tudi turška kava in čaj sta priporočljiva, toda le v zmernih količinah. V nobenem primeru pa ne uživajte na poti alkoholnih pijač, tudi kava z zarez osvežujočega piva si izbijte iz glave.

■ Ne uživajte tablet za pozivljanje in kadite zmerno.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ljenja. Ali ne mislite, da je smisel obstoja ženske prav v materinstvu?

Major Wolf je s tem, ko vas je poslal v levji brlog, napravil največjo neumnost v svojem življenju. Že se kesa in še se bo, čeprav tega nikomur in še sam sebi ne prizna. Jaz vas nikoli ne bi vmešal v takšen gnoj, kot je politika ali vojna. Ženska je za to prevzvišena. Njen namen na zemlji je ohranitev življenja, ne pa uničevanje. Lepa in po srcu čista ženska pa je tako redka kot med kameninami dragulj. Prav bedast je, kdor tega ne spregleda. Mislim sem, da je major pametnejši. Zelo sem bil razočaran nad njim in pri meni je izgubil polovico ugleda, ko mi je razložil načrt, s katerim vas je spremenil v tempirano mino. Rad bi mu bil že takrat povedal, da ste lahko tudi bumerang, in pravzaprav me veseli, da se je to tudi zgodilo, čeprav bi bil ob tistih pustolovščini tudi sam kmalu izgubil glavo.

Ta bedak, major, je pahnul od sebe stvar, ki jo je najbolj potreboval, in vas spremenil v sredstvo, da bi se prek vas povzpela še više... pa je prav malo manjkalo, da ni padel. Prizadeto ji je pripovedoval, kako je bilo v obkoljeni Idriji in kako so padli v zasedo pod sedlom.

Pozorno ga je poslušala in gledala, ko se je živčno prestopal po sobi in prižigal cigareto za cigareto. Ker je bil resnično zelo prizadet in tako zelo odkrit do nje, bi mu bila rada razodela svojo resnico, vendar se je zavedala, da bi jo to močno obremenilo. Zato se je premislila.

Pogovor z njim ji je vžil novega upanja. Solze so se posušile. Iznenada se je počutila ko človek, ki ga je že odnesla deroča reka, pa se je zgrabil za vejo in začutil pod nogami trdna tla. Medtem ko je govoril, se je odločila. Lagala bo obema, Knieckeuju in Wolfu: za rešitev Primoževega otroka. Nobena laž ne bo prevelika in nobeno ponižanje prehudo. V njej se je spet zganila volja do življenja in jo preplavila z nezadržano silo.

Stotnik je končal svojo pripoved in jo vprašujoče pogledal. Pričakoval je, da mu bo tudi ona povedala, kako je bilo z njo. Sklenila je roke in se hvaležno zazrla vanj.

„Nimam besed, da bi se vam zahvalila za zaupanje in za uvidevnost. Mislim, da je to danes najtežje najti pri ljudeh. Major Wolf je temeljito pogrešil. Vi, Nemci, imate o svetu, proti kateremu se borite, popolnoma napačno predstavo. O nasprotniku govorite, ko da je podčlovek, bandit, izvržek pekla. To je dobra propaganda za ljudi brez možganov, ki jih poženejo, da se pobijajo in se gledajo le prek mušič na orožju. Jaz sem kmalu spoznala laž in resnico, in doživela sem ljubezen. Ali razumete? Major Wolf me je izpostavil, tam pa so zame tvegali življenja, da sem ostala živa.“

Pripovedovala mu je o Primožu, ki so mu vse pobili, ki mu ni mogla odreči ljubezni in mu je z njo vrnila vero v ljudi in v življenje. Pripovedovala mu je o četi, ki je umirala, o lakoti, o tovarštvu, ko so si delili eno samo cigareto in celo košček kruha. Razvnela se je, da se je že bala, da jo je spet zaneslo predaleč in da si bo s pripovedjo več škodila kot koristila. „Tam pa imajo napačno predstavo o vas,“ je brž dostavila. „Mislijo, da so vsi Nemci krvoloki.“

„Dobro,“ je dejal stotnik. „Sedaj pa mi povejte, kako je bilo na sedlu.“

„Mož, ki ste ga poslali,“ je začela previdno, „se je obnašal tako zmedeno in sumljivo, da so ga aretirali in preiskali. On me je razkril. Ubili so ga, ko je skušal pobegniti. Mene so zaprli, vas pa počakali v soleski.“

Stotnik je skušal prikriti prizadetost, ki mu jo je vzdramil spomin na poraz in na mnoge mrtve. Vprašal je:

„In zakaj so vas potem izpustili?“

„Nisem bila še obsojena. Poslali so me v četo, da bi

bila za vabo, da bi se ob meni ujel kakšen od preostalih Wolfovih agentov.“

Stotnik je razumevajoče sprejel njeno obrazložitev in ni več drezal vanjo z vprašanji. Njena pripoved mu je dala misliti. V tem kratkem pogovoru je izvedel več o bistvenih lastnostih nasprotnika kot po mnogih zaslišanjih, pri katerih je pasji dreser z bičem istiskal iz ljudi izjave. Kljub vsemu, kar je leglo med njiju, ni mogel izgubiti do nje simpatij. Zdela se mu je bolj tragična kot kriva. Čudilo ga je le, kako naglo je v novih okoliščinah zbledel vpliv marjorja Wolfa in mit njihove neustavljive moči. Ob tem spoznanju mu je bilo pri srcu nekam tesno.

Zazrl se je vanjo.

„Nekaj vas bom vprašal, in rad bi, da mi iskreno odgovorite. Ali bi zastupila četo, če partizani ne bi prišli Blaja in bi vam okoliščine to omogočale?“

Videl je, da jo je presenetil in da na takšno vprašanje ni bila pripravljena.

„Ne vem, o tem še nisem premišljala. Najbrž je ne bi, če sem iskrena. Bilo bi zelo podlo, da bi ugonobila ljudi, ki so mi večkrat rešili življenje... In če bi bila to storila, bi bila pojedla strup tudi sama.“

Stotniku je zagorel na obrazu zadovoljen smehljaj.

„Hvaležen sem vam, da mi zaupate. Prepričan sem, da tega ne bi bili storili. In v podobnih okoliščinah najbrž tudi jaz ne. Majorju Wolfu pa tega nikar ne recite. Za takšno opravilo, draga moja Ana, mora biti človek že močno pokvarjen.“

„Mar mislite, da me je imel major za izprijenko?“

„Ne. Naredil bi mu krivico, če bi mislil tako. Imel vas je za naivno, pošteno dekle, ki ne misli na posledice svojih dejanj. Pogrešil je, ker vas je imel za orodje.“

(Dalje prihodnjik)

Dvojni umor

Stanley, enaintridesetletni samski možki, rojen v znamenju device, je stanoval pri tetah Melaniji in Hettie. Dolgo časa ga je navdajala ena sama misel — kako bi ubil obe ženski in prišel do njunega denarja.

Teta Melanija je bila stara štiriinšestdeset let, Hettie pa je bila nekoliko starejša. Ta razlika, približno pol leta, je bila velikega pomena v njunem medsebojnem odnosu.

Melanija je neutrudno igrala vlogo mlajše sestre, veselo, uslužno, naivno bitje, ki mu je potrebna zaščita starejše sestre. Hettie pa je v nasprotju s tem igrala vlogo zaščitnice in kritične Melanijinega pretiranega razmetovanja energije in malomarnosti do zdravja. Res, če ju je človek dalj časa opazoval, je imel vtis, da je razlika v letih veliko večja, tako dobro sta igrali tako razdeljeni vlogi.

Jasno je, da Stanleyevi teti nista bili pravi sestrji, kar pa ju ni motilo, da ne bi svojega precejšnjega premoženja zapustili druga drugi, pri tem pa popolnoma pozabili na nečaka. Kljub tej nujni medsebojni vdanosti je bil Stanley prepričan, da je vsaka od njiju upala, da bo preživela drugo in uživala v velikem premoženju.

Stanleyevo razmišljanje je rodilo svoje sadove. Izdelal je res peklenski načrt. Za vsako teto si je izmislil čisto drugačno smrt.

Smrt za teto Melanijo je gradil na njenem večnem nemiru in tekanju po stopnicah, ki jih je bilo v velikanski hiši nič koliko. Ker nikakor ni hotela nositi očal, ne bi bilo prav nič nenavadno, če bi enkrat padla po stopnicah in si zlomila vrat.

Po drugi strani pa je Hettie vsak dan popila velikanske količine čaja. Vanj je namesto sladkorja dajala, ker jo je tako skrbelo za vitko linijo, tablete saharina namesto sladkorja.

Ker ni bila pretirano natančna, je bilo zelo verjetno, da bo nekega dne napolnila svojo miniaturno kovinsko škatlo z drugimi tabletami, ki so bile podobne in ki jih je bila velika hiša dobesedno polna.

Kaj pa danes počne moj sladki deček? je Stanley zaslišal neprijetni opozorilni tete Melanije tik za svojim hrbtom.

Ravno tedaj je hotel škatlico tete Hettie napolniti s tabletami, ki si jih je nalašč v ta namen pripravil. Od strahu so se mu dvignili lasje na glavi. Ni mogel verjeti, da se ta stara čarovnica lahko priplazi njemu za hrbet in tako neslišno kakor kača. Spregovoril je:

— Nič, le teti Hettie sem hotel napolniti škatlico s saharinom. Glas mi je bil precej negotov.

— Pusti, bom že jaz! Toda najprej bom našli stari leti Hettie pripravila čajček, je dejala Melanija in ga čisto rahlo izrinila iz kuhinje.

Stanley je nekaj časa stal na hodniku in škripal z zobmi, tako jezen

je bil, nato pa je z odločnimi koraki odšel v klet. Poiskal je močno in tanko vrv, nato pa se je povzpela za sedem stopnic in začel na kraju, kjer je bilo najbolj temno, mrzlično pripravljati svojo smrtonosno zanko.

— Kaj pa se vrtiš tam spodaj po stopnicah? je zaslišal iz kleti hladen in oster glas tete Hettie.

Spet ga je spreletel mrzel pot:

— Nič, teta Hettie, samo neko vrv bi rad spravil stran. Lahko bi se kdo spotaknil, pa bi bila nesreča tu, je dejal.

Stanley je jezno zvil vrv in jo spravil v žep. Imel je občutek, da je tema strankama usojeno večno življenje. Ves obupan je prišel do spoznanja, da bo moral izdelati popolnoma nov načrt, kajti nevarnost je grozila, da bosta teti uganili, kaj namerava.

Škoda, ker je Stanley tako hitro odšel s kletnih stopnic. Če tega ne bi storil, bi lahko opazil, da je njegova teta Hettie skrivaj vzela staro lopato iz kleti in jo položila ravno na sedmo stopnico, kjer je bilo najbolj temno.

Ko je to storila, se je Hettie povzpela v svojo sobo, pustila vrata priprta in sedla na priljubljeni gugalni stol.

— Melanija, duša draga, ali bi mi prinesla nekaj iz kleti? Saj vendar več, kako je z mojimi nogami... — je začela klicati svojo sestro, pri tem pa spravila na lice izumetničeno lju-bezniv nasmeh.

— Seveda, draga moja, takoj! Kaj pa rabiš iz kleti? je bila Melanija takoj, kakor vedno, pripravljena storiti uslugo.

— Rada bi spet pogledala naš stari album s fotografijami iz Palerma. Tam smo se slikali s Stanleyem, ko je bil še tako sladek otročiček.

Hettie se je še vedno obnašala do Melanije tako toplo, skoraj materinsko.

— Takoj ti bom prinesla album, toda najprej moraš popiti čajček, je dejala Melanija in odhitela v kuhinjo po čaj.

V že pripravljeno skodelico je vrgla tri tablete iz kovinske škatlice s saharinom in z izgubljenim pogledom opazovala, kako se topijo v vročem čaju.

Postavila je čaj pred Hettie, nato pa takoj odšla v klet po album. Pri tem se je škodoželjno smejala. Misli-la je namreč na Stanleya in na to, kako bo že čez nekaj trenutkov obenem z njo ugotovil, da je uboga teta Hettie spravila v kovinsko škatlico namesto saharina neke druge tablete.

Obenem pa je tudi Hettie z užitek srebala čaj in razmišljala, kako bo že čez nekaj trenutkov hitela s Stanleyem navzdol v klet, da bi pobrala tisto, kar bo ostalo od Melanije.

Stanley je ležal na postelji in kadil. Skoraj isti trenutek je zaslišal ne-

kakšen ropot na stopnicah v klet in pa razbijanje porcelana v sobi poleg njegove.

Stanley je poskočil in bled kakor zid planil na hodnik. Ali naj se mu meša zaradi zločina, ki ga je sicer hotel storiti, izpeljal ga pa ni?

Nikakor se ni mogel premakniti.

Preden je lahko ukrenil karkoli pametnega, se je pred vhodnimi vrati oglašil zvonec.

Kakšen hudič pa je spet to, si je mislil Stanley? Toda zvonec je trmasto ponavljal svojo pesem. Stanley ni mogel obvladati tega drgetanja.

Hiša je bila mrtvaško tiha, to grobno tišino pa je motilo samo rezko zvonjenje. Končno je Stanley le zbral

DOMISLICE

● **Neprestano govoriti in ničesar povedati je bila od nekdanj največja odlika govornikov.**

● **Izdajstvo nikdar ne uspe, ker se ga nihče ne upa imenovati izdajstvo, če uspe.**

● **Izkušnja nima etične vrednosti, je samo ime, s katerim so ljudje imenovali svoje napake.**

● **Modri so vrženi v neznanje, če se prepirajo z nevedneži.**

● **Človek, ki sovraži osebo, ki jo tudi ti sovražiš, je zate dober človek.**

● **Jezik modrijana je v srcu, srce neumneža pa na jeziku.**

● **Nihče ni resničen prijatelj groba.**

● **Izdali izdajalca ni izdaja.**

● **Koder ni gostov, je dober krčmar samemu sebi gost.**

● **Z denarjem človeka lahko kupimo, podkupimo in celo zastupimo; le ubili ga ne moremo.**

● **Kdor se želi prepirati, naj ne reče nečesa, v čemer mu nihče ne bo mogel nasprotovati.**

● **Sovražstvo ne preneha s sovražstvom, preneha s ljubeznijo.**

● **Jezik je kot človek: v njem se najlaže prevariš.**

● **Najtežja je zemlja bogatašem: na grobu imajo nekaj ton marmorja.**

● **Ponos je navznoter enak samospoštovanju, oholost pa je nasprotno težnja, da se spoštovanje doseže na zunaj.**

toliko moči, da se je lahko prisilil in odšel odpret.

— Ali ste vi Stanley Weatherstone? Na vratih je stal starejši možki s polcilindrom na glavi in s cigaro v ustih.

— Da, jaz sem.

— Jaz pa sem kriminalistični inspektor Rosenbloom. Hotel sem samo pogledati, kako je z vašima tetama, je dejal debeluh in odrl Stanleya... Prepričan sem namreč, je nadaljeval, da jima ni nič. Saj niste tako neumni, da bi dovolili, da bi se jima kaj zgodilo ravno v trenutku, ko ste si naročili pri krojaču črno obleko, takšno kot jo nosimo samo na pogrebih.

— Kako pa ste to zvedeli? Stanley ni mogel verjeti svojim ušesom.

— Veste, čisto po naključju! Tudi meni šiva isti kroja. Med pogovorom sva omenila vašo teto Melanijo. Poznam jo že trideset let. Nato pa mi je krojač pripovedoval še o vaši obleki...

Avstrijska državna pogodba

IN NJENA MANJŠINSKA ZAŠČITNA DOLOČILA

(Dopolnjeno besedilo predavanja na Koroških kulturnih dneh v Celovcu 1972)

Položaj koroških Slovencev v osnovnem šolstvu, ki je med temeljnimi pogoji za obstoj neke manjšine, se je bistveno poslabšal, kar prav gotovo ni mogel biti namen zaveznikov, ki so formulirali 7. člen avstrijske državne pogodbe. Kako misli Avstrija v primeru internacionalizacije vse to zagovarjati, sem res radoveden. Naj še pripomnim, da je jugoslovanska vlada nato še v notah 17. marca in 21. aprila 1958 odločno izjavila, da šolskega vprašanja nima za rešenega. Žal tega vprašanja ni že tedaj internacionalizirala ter je nastala zaradi tega velika, nepopravljiva škoda.

Tudi proti načelu pravice staršev, ki je temeljno načelo novega manjšinsko-šolskega zakona z dne 19. marca 1959, moremo mnogo tehtnega povedati. Naj opozorim tudi na razpravo Janke Pleterškega „Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni“ v Razpravah Inštituta za narodnostna vprašanja, 1960, št. 2, v kateri pisec dobro in prepričljivo zavrača avstrijske politične in pravnoznanstvene pisce, ki dokazujejo (tudi prof. za mednarodno pravo Ermacora), kakor da je Avstrija po 2. členu dodatnega protokola k evropski konvenciji o zaščiti človeka celo prav dolžna skrbeti za to, da o obisku slovenskega, dvojezičnega ali nemškega pouka otrok odločajo starši, zakoniti zastopniki otrok. Citira ta člen in ga natančno analizira. Upravičen je njegov sklep: „Trebja je že precej poguma tistemu, ki skuša iz tega predpisa skonstruirati direktno meddržavno obveznost za Avstrijo, da bo koroško manjšinsko šolstvo uvedlo pravico staršev.“

Tem manj to sme po mojem mnenju po 26. členu Splošne deklaracije o človekovih pravicah z dne 10. decembra 1948, ki sicer govori o pravnosti pravic staršev, da izbirajo način izobrazbe za svoje otroke, ki pa pravi v točki 2 tudi: „Izobrazba mora biti usmerjena na polni razvoj osebnosti človeka in na krepitev spoštovanja pravic človeka in temeljnih svoboščin. Podpirati mora razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in vsemi rasnimi in verskimi skupinami...“ Obstoja pa tudi deklaracija generalne skupščine Združenih narodov o pravicah otroka z dne 20. novembra 1959, ki v 2. členu pravi: „Otrok naj uživa posebno zaščito, z zakonom ali z drugimi sredstvi naj se mu nudijo priložnosti in olajšave, da se razvije fizično, mentalno, moralno in družbeno na zdrav in normalen način ter v okoliščinah svobode in dostojanstva.“ Kakšna morala je to: vzgajati, navajati slovenskega otroka k zaničevanju, sovražstvu do svojega rodu, do materinega jezika? Pravno je ta zakon prav delikatno kršenje zaščitnih določil 7. člena avstrijske državne pogodbe. Tako katastrofalno poslabšanje stanja koroških Slovencev v osnovnem šolstvu prav gotovo ni moglo biti namen zaveznikov, ki so formulirali in sprejeli 7. člen avstrijske državne pogodbe.

V zgodovinsko-psihološkem ozračju Koroške pomeni uzakonjena pravica staršev v osnovnem šolstvu uzakonjeno pravico do renegatstva, uzakonjeno spodbudo in priložnost izvajati pritisk na socialno šibke in nezavedne slovenske ljudi v germanizatorične namene. Prav Heimatbund z nacistom Maier-Kaibitschem v vodstvu je bil tisti, ki je v prvi avstrijski republiki načelo pravice staršev v šolstvu propagiral z vso silovitostjo. V zadnji njegovi publikaciji „Abwehr und Verständigung“ (Klagenfurt 1938) je zadnji del odmerjen utemeljevanju načela pravice staršev. Pod nacizmom, po 6. 4. 1941, seveda tudi pravice staršev ni bilo več. Ko so leta 1959 uzakonili to pravico v šolstvu, so torej uzakonili nemško nacionalistično načelo Heimatbunda. Demokratično načelo pravice staršev v šolstvu je v koroških razmerah sredstvo germanizacije. A, kakor že rečeno, za pravno zavrnitev avstrijske trditve, da izpolnjuje obveznosti iz 7. člena avstrijske državne pogodbe glede šolstva, nam zadostuje dejstvo katastrofalnega, z uradnimi številkami prikazanega poslabšanja stanja koroških Slovencev v osnovnem šolstvu in evidentnost, da to ni mogel biti namen zaveznikov. O pravicah staršev na Koroškem, o zgodovinskih, socioloških in pravnih aspektih nanjo je mogoče napisati obsirno razpravo.

Sodni zakon z dne 19. marca 1959 pomeni za ozemlje izven sodnih okrajev Borovlje, Pliberk in Zelezna Kapla, za katere ta sodni zakon velja, hudo poslabšanje položaja ob sklenitvi tega zakona. A tudi v teh sodnih okrajih, za katere velja slovensko uradovanje v sodstvu poleg nemščine, je slovenščina zastopljena. Določilo, da more govoriti slovenska stranka s sodnikom, ki ne zna slovenščine, po tolmaču, kaže na to, da tudi za ta sodišča ni določena obveznost, da mora sodno uradništvo poleg nemščine znati tudi slovenščino. Odvetnik, ki zastopa slovensko stranko, sme govoriti s sodiščem v slovenščini le, če ga stranka za to posebej pooblasti. To je šikanozno določilo. V priznitem postopku velja samo še nemščina. Javne knjige je treba voditi samo v nemščini. In še nekaj takih določil je, ki kažejo na omalovažujočo miselnost zakonodajalca do slovenščine in zaradi katerih ni mogoče govoriti o uvedbi slovenskega uradnega jezika poleg nemščine v sodstvu.

Glavni spor ob tem zakonu pa je ozemlje, za katero ta zakon velja. Zakon določa tudi, da bo teritorialna veljavnost končno določena po številni ugotovitvi manjšine. Znano je, kaj morejo koroški Slovenci proti takemu ugotavljanju navajati. Po stanju ob sklenitvi tega zakona je veljala slovenščina v sodstvu kot uradni jezik poleg nemščine na vsem ozemlju, na katero se je nanašala šolska uredba od 3. oktobra 1945, torej na 9 sodnih okrajev. V pojasnjevalnih opombah k posameznim členom v posebnem delu avstrijske državne pogodbe je bila k 3. točki 7. člena, ki govori o slovenskem uradnem jeziku poleg nemščine v sodstvu in upravi, rečeno, da velja to določilo neposredno, brez posebnega izvedbenega, izvršilnega zakona. Koliko se je potem določilo 3. točke 7. člena avstrijske državne pogodbe do uveljavljanja sodnega zakona z dne 19. marca 1959 na vsem ozemlju res izvajalo, mi ni znano, ker o tem, kolikor vem, ni bilo objavljeno nobeno poročilo. Pod kakšnimi vplivi je bil izdan ta tako imenovani manjšinsko zaščitni zakon, pa nam pove Pleterški v že omenjeni razpravi. Pleterški je izračunal, da omejitve veljavnosti sodnega zakona samo na tri sodne okraje (Borovlje, Pliberk, Zelezna Kapla) točno ustreza izračunu Alpenländischer Kulturverbände (ki je na Štajerskem to, kar je na Koroškem Kärntner Heimatdienst), konkretno Walterja Schneefussa, funkcionarja te organizacije, da je namreč samo v imenovanih treh sodnih okrajih 20 odstotkov Slovencev, kolikor jih po zakonodajalčevem sicer neizgovorjenem mnenju, v nasprotju z avstrijsko državno pogodbo, ki govori le o upravnih in sodnih okrajih, kjer žive Slovenci — po vseh izvajanjih zunanega ministra Gruberja so mogli zavezniki in Gruber pri tem misliti na ozemlje, na katero se je nanašala šolska uredba od 3. oktobra 1945 — ne pa na število, koliko jih mora biti na tem ozemlju, v upravnih in sodnih okrajih tega ozemlja.

(Se nadaljuje)

POPRAVEK

V prvem delu razprave sta se vrtili dve napaki, ki motila smisel besedila, zato ju popravljamo.

Takoj v 2. vrstici prvega odstavka se mora namesto „vprašanja in izpolnitvi...“ pravilno glasiti: vprašanja o izpolnitvi...

V sedmem odstavku, kjer je govora o pritožbah na Društvo narodov, se mora pravilno glasiti: ...zaradi slovenskih šol v št. Jakobu in v št. Rupertu...

L. U.

Najino poletje

Kdaj je že bilo to? Ah, da. Spominjam se, da sem imela komaj petnajst let. Rada sem sanjara o divji glasbi, rada sem imela svoj veliko temno šolo in pogovore s prijatelji in sošolci. Predvsem pa sem imela rada poletje in počitnice, ki sem jih vedno preživljala v velikem mestu ob morju. In tu sem srečala njega.

Bil je mehak, topel večer sredi poletja. Morje je šumelo in zamolklo udarjalo ob obalo. V njem so se prižigali nešteti odsevi luči v mestu.

V najinem parku je bilo tiho. Le veter, ki nama je prinašal vonj morja, je kdaj pa kdaj hušnil skozi veje belo cvetočega grmovja, da je tiho zašelestelo. In on? Bil je velik in črnolas. Imel je temne nemirne oči.

Tiho sem slonela na njegovi rami, čisto blizu, in zdelo se mi je, da čutim utripe njegovega srca. Njegova roka me je trdno objemala okrog ramen. Molče sva prisluškovala igri morja in vetra. Počasi se je ozrl vame in mi približal svoj obraz. V očeh so mu trepetale drobne svetle lučke. Njegovi lasje so se dotaknili mojega lica in moje ustnice so se plašno združile z njegovimi. Od blizu sem se mu zastmela v oči. Nekakšna vročična svetloba, ki je sijala iz njih, me je prestrašila. Tako, da sem mahoma zatisnila oči in se še bolj privla k njemu. Polem je naslonil obraz na moje lice, moja roka pa je nezavedno zdrsla po njegovih dolgih temnih lasih. Oči so mu zasijale, tiho se mi je nasmehnil in zašepetal:

„Moja mala...“

Kmalu je odšel. Dolgo sem gledala za avtomobilom, ki ga je vozil proč, daleč od mene. Ostala sem sama, toda samote nisem čutila. Imela sem morje, veter, imela sem malo klop v parku, vse, kar nama je skupaj postalo drago.

ŠPORTNI VESTNIK

● SAK PREIZKUSIL NOVE IGRALCE

Preteklo nedeljo je nogometno moštvo Slovenskega atletskega kluba gostovalo v Globasnici, kjer se je udeležilo nogometnega turnirja. Za slovensko moštvo, ki je prvič igralo po minulem prvenstvu, je pomenil nastop del preizkušenj za novo prvenstvo. SAK je v svoji vrsti preizkusil vse igralce prvega moštva, poleg tega pa je testiral 4 nove igralce, izmed katerih bosta dva gotovo igrala v sezoni 1973-74 za SAK. Prvi je Marjan Pandel, ki je igral eno sezono pri ligaslemu klubu Dobrla vas, drugi pa izvrstni vratar slovenskega ligaskega kluba MURE. Vodstvo SAK se trudi, da bi pridobilo tudi ostala dva igralca, namreč Lipuša od DSG Kamen in Prušnika od Kotmare vasi.

Na turnirju so igrali DSG Kamen, Žitara vas, SAK in gostitelj Globasnica. Prvo tekmo, v kateri sta si stali nasproti moštvi Žitara vasi in Kamna, je v lastno prid došlo prvo moštvo s 4:1. Slovenski atletski klub je v drugi tekmi igral proti gostitelju in nesrečno izgubil 2:3. Ker se moštvo v fazi preobrata, poraz ni nič hudega. Novi igralci so le deloma zadovoljili, saj še niso dobili pravega kontakta do moštva. Za tretje mesto sta končno igrala poraženca kvalifikacijskega kola Kamen in SAK. Slovensko moštvo je moralo nastopiti brez vratarja, ker se je gostu iz Slovenije mudilo domov. Pri stanju 5:5 so enajstmetrovke odločile o boljšem mestu. Tretje mesto je zasedlo moštvo Kamna pred SAK. V tekmi za prvo mesto je Žitara vas premagala SC Globasnico 2:0.

Kakor smo po nogometnem turnirju zvedeli, bo SAK pridobil še izvrstnega napadalca od slovenskega ligaskega kluba Velenje.

● MARIBOR NI USPEL

Potem ko je nogometno moštvo Maribora v prvi kvalifikacijski igri II. kola za vstop v I. jugoslovansko zvezno ligo premagalo Proleterja iz Zrenjanina 3:1 in ko se je vse že pripravljalo na težke tekme v najvišji jugoslovanski ligi, je utrpel slovenski drugoligaš hud udarec. V povratni tekmi so Mariborčani zapravili prednost Ljudskega vrta in v Zrenjaninu podlegli gladko 0:3. Novi prvotilgaš se torej glasi Proleter, ki je v odločilni tekmi obdržal živce in Mariborčane zasluženo premagal. Smolo so imeli Mariborčani zlasti s svojim vratarjem Vabičem, ki je zakrivil dva zadetka gostiteljev. Maribor bo v novi nogometni sezoni igral v II. zvezni nogometni ligi, kjer bo z Muro, Mercatorjem ali Železničarjem zastopal Slovenijo v drugi najvišji jugoslovanski ligi.

Po porazu Maribora v Zrenjaninu bo tudi izostala vsakotedenska primerjava slovenskih in koroških prvotilgašev. Slovenijo bo zastopala le Olimpija iz Ljubljane, Koroško pa WSG/VSV in Austria Celovec, ki je v drugi tekmi Intertotocupa premagala doma večkratnega švedskega mojstra Djurgarden 2:0.

● 2. MESTO ZA JUGOSLOVANSKE ŠAHISTE

V angleškem mestu Bathu se je 5. ekipno evropsko šahovsko prvenstvo končalo z zmago sovjetskih šahistov. Sovjetska zveza je tako branila naslov evropskega prvaka, ki ga je letos osvojila že petič. Jugoslovanska šahovska reprezentanca je zasedla drugo mesto in tako ponovila uspehe iz Baden-Badena 1957, Oberhausena 1961 in Hamburga 1965. Na četrtem šahovskem evropskem prvenstvu v avstrijskem mestu Kapfenbergu je Jugoslavija zasedla za Nemško demokratično republiko četrto mesto. Z osvojitvijo srebrne kolajne je Jugoslavija v Bathu vnovič dokazala, da je za Sovjetsko zvezo druga šahovska velesila v Evropi. Mesta za Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo so zasedle sledeče reprezentance: 3. Madžarska, 4. Poljska, 5. ZRN in Anglija, 7. Romunija, 8. Švica.

● NOV REKORD NA SMUČEH

Italijan Alessandro Casse je na tekmovalni „Kilometro lanciato“ pod Matterhornom postavil nov svetovni rekord v hitrosti na smučeh. Na Plateau Rosa je pretekli petek izboljšal lastni rekord za 94 m. Doslej je držal rekord pri hitrosti 184,143 km/h, sedaj pa se glasi svetovni rekord 184,237 km na uro. Avstrijec Schaller je s hitrostjo 182,370 km/h zasedel 5. mesto.

● ZNAN TERMIN OLIMPIJSKIH IGER V INNSBRUCKU

Organizacijski komite XII. zimskih olimpijskih iger v Innsbrucku je sklenil, da bodo zimске olimpijske igre 1967 v dneh od 4. do 15. februarja. Pridostojni organizatorji največjega zimskošportnega slavlja vse mladine so razen tega sklenili, da se znak in fanfare olimpijskih iger iz leta 1964, ki so bile pravtako v Innsbrucku, ne bodo spreminile.

vesnik
RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 21. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 Ljudska glasba iz Avstrije — 10.45 Naša lepa domovina — 13.45 Za dobro voljo — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Ljudska glasba — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Stare avstrijske koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Vesela vožnja skozi zahodno štajersko — 21.10 Avstrijski ljudski humor — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 22. 7.: 9.10 Igra na orgle — 8.15 Razglednica z Dunaja — 9.00 Na obisku pri Petru Wecku — 10.30 „Ljubezen tupamarosov“ — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.05 Ogledalo mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Pozdravi s počitnic“ — 17.05 Veselite se življenja! — 18.00 Sosedje na jugu — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Zveneča knjiga gostov — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 23. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 „Hribovski pozdravi“ — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Glasbene popolne slike iz celega sveta — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Knjižni kotiček — 16.15 Za ženo — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kolo pestrih melodij — 21.00 Gledališče v sodobni družbi — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

TOREK, 24. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 „Dunajska mešanica“ — 10.00 Mladinski glasbeni festival 1973 — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 „Veselo planinsko rajanje“ — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 17.10 Note in slike iz kovčka — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Čarobna pijača“.

SREDA, 25. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 „Lepi konjiči“ — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Zborovska glasba — 15.00 Iz naše mape gostov — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 16.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Pozdravi s počitnic“ — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Gradščanska.

ČETRTEK, 26. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Novosti — redkosti — posebnosti — 17.10 Operetni koncert — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.30 Note in

beležke — 20.10 Ljudska oddaja — 21.00 Grajski koncerti 1973 na Eggenbergu.

PETEK, 27. 7.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 „Z violino in harmoniko“ — 10.00 Zabavna oddaja — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 14.45 Literatura iz štajerske — 15.00 Grajski umetniki — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 „Sami izgovori...“

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 21. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 22. 7.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 23. 7.: 13.45 Informacije — Pesem je tiha moč.

TOREK, 24. 7.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otroci, poslušajte!

SREDA, 25. 7.: 13.45 Informacije — Skladbe slovenskih skladateljev — Skrivnost drevesa.

ČETRTEK, 26. 7.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 27. 7.: 13.45 Informacije — Veseli zvoki.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 21. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Planirski tednik — 9.35 S slovenskimi ansambli zabavne glasbe — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 17.20 Gremo v kino — 19.15 S štirimi kovači — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zabavna radijska igra „Nevidna smrt“ — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 22. 7.: 6.50 Danes za vas — 8.27 Skladbe za mladino — 9.05 Išče mo popevka poletja — 10.05 Še pomnite, tovariši... — 10.25 Pesmi boja in dela — 11.20 Vedre melodije za praznični dan — 12.10 Voščila — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 S slovenskimi ansambli zabavne glasbe — 15.05 Popularne operne melodije — 16.00 Radijska igra „Lekcija“ — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 23.15 Nočni cocktail.

PONEDELJEK, 23. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.40 Zvoki in barve orkestra Helmuta Zacharia — 17.10 Zveneča imena — 18.15 Pihalne godbe na koncertnem odru — 19.15 Z ansamblom Toneta Žagar-

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 21. 7.: 13.30 Tenis — 16.30 Za otroke — 16.55 Za mladino — 17.25 Gulp — 17.30 Indian River — 18.00 „Nazaj k naravi“ — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Dan-Lurio-Show III. — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Trije vaški svetniki — 21.55 Šport — 22.25 Čas v sliki — 22.30 Stepo sovražstvo.

NEDELJA, 22. 7.: 13.30 Tenis — 16.30 Za otroke — 16.40 Za družino — 17.10 Svet znamke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ob nedeljah ob šestih — 18.30 Pri gospodih puščave — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Evgen Onjegin, opera — 21.55 Šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 23. 7.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Jason King — 21.10 Ob boksah — 22.10 Čas v sliki.

TOREK, 24. 7.: 18.00 „King dokaže, da ni kriv“ — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Eleonorini sokoli — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.05 Nekega oblačnega popoldneva — 22.55 Čas v sliki.

SREDA, 25. 7.: 16.30 Za otroke — 17.15 Za mladino — 17.35 Počitnice na tadj — 18.00 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Saga o Forsyth — 22.30 Čas v sliki.

ČETRTEK, 26. 7.: 18.00 Moj sin — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Vse preko Eve — 22.30 Čas v sliki.

PETEK, 27. 7.: 11.00 Spored za delavce: Vse preko Eve — 18.00 Novosti iz kmetijstva — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Pater Brown — 18.55 Novo v kulturi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Senzacije pod cirkuško kupolo — 21.15 Gong — 22.15 Čas v sliki — 22.20 „Nippon Monogatari“.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 21. 7.: 7.00 Pustite jih živeti — 18.30 Mini-max — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 21. Julij — 21.50 Čas v sliki.

NEDELJA, 22. 7.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Panoroma — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.15 Tarzan in pogrešana odprava — 21.35 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 23. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Skrivnosti morja — 21.05 Eksperimentalno filmanje v Avstriji — 21.45 Galerija — 22.10 Telereprize.

TOREK, 24. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Oddaja s Frankom Sinatro — 21.05 Mladí baron Neuhaus — 22.35 Telereprize.

SREDA, 25. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Pesmi iz Avstrije: štajerska — 21.05 Simon Templar — 21.50 Telereprize.

ČETRTEK, 26. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Brez nagobčnika — 21.15 Potovanje v Tunis — 22.00 Telereprize.

PETEK, 27. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Nesrečniki, film — 21.40 Telereprize.

Radio in televizija
sta 1. julija postala spet dražja

S 1. julijem je avstrijska radiotelevizija (ORF) uvedla nove, povišane pristojbine. Tako znaša zdaj mesečna pristojbina za radio 22 šilingov in za televizijo 83 šilingov. Predpisi za dvomesečno plačila bodo po novem obsegala prejšnjim naslednje vsote: 44 šilingov za radio in 166 šilingov za televizijo, za oba skupaj pa je bila uvedena kombinirana pristojbina v višini 174 šilingov za dva meseca. Poleg tega se dvomesečna pristojbina za televizijo lahko zniža za 130 šilingov, če lastnik pismeno izjavi, da ne uporablja radijskega sprejemnika.

ja — 20.00 Operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Zapešile z nami — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 24. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — Glasbena matineja — 9.20 S pesmijo v počitnicah — 10.20 Poletna potepanja — 12.10 Melodije za dan — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.40 poti s kitaro — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Popolninski koncert — 18.15 V torek nasviden — 19.15 Z Beneškimi fanti — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra „Divje jagode“ — 21.44 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 „Časi v zrcalu glasbe“.

SREDA, 25. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Glasbeni spomini — 12.10 Melodije za opoldan — 14.10 Slovenske narodne pesmi — Planinski oktet — 14.30 Voščila — 16.00 „Loto vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 18.20 Listi iz albuma — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.20 Vedno lepši — 22.15 Revija popevk — 23.15 Plesni zvoki.

ČETRTEK, 26. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — Glasbena matineja — 9.20 Mladinski zbori doma po svetu — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 14.10 Popolne za mladino — 16.00 „Vrtljak“ — 17.50 Mejniki v zgodovini — Koncert po željah poslušalcev — 19.15 Za ansamblom Jožeta Privška — 20.06 Četrtek večer domačih smi in napevov — 21.40 Glasbeni nokturmo — 22.15 ljubiteljske jazz.

PETEK, 27. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.40 Glasovi v ritmu — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 14.10 Ljudske pesmi drugih narodov — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Veliki interpreti v koncertnih delih — 18.45 „Hrvaška danes“ — 19.15 Z ansamblom Val Skoka — 20.00 „Naj narodi pojo“ — 20.30 „Topi 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 popevk in plesnih ritmov.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 21. 7.: 15.58 Napoved sporeda — 16.00 Državno prvenstvo v atletiki — 18.15 Risanke — 18.35 Pustolovščina — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Zabavno glasbena oddaja — 21.20 Rezerviran čas — 21.50 Šerif v New Yorku — 23.05 Kažipot — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 22. 7.: 8.50 Neznani leteči predmeti — Po domače z našimi rojaki — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Otroška matineja — 11.50 Le vkup, le uboga gmoja — 12.05 Poročila — 12.10 Kažipot — 15.25 Po domače z ansamblom Vilija Petriča — 16.00 Državno prvenstvo v atletiki — 17.45 Poročila — Retrospektiva jugoslovanskega filma — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pomladi.

Ribez (sad) prodaja ob samoobiranju kupca 1 kg po 6 šilingov in ribezovo vino 1 liter po 18 šilingov.

Marko Polzer, pd. Lazar pri Veseljah.

svobodni — 21.35 Dobre stare melodije — 21.50 Športni pregled — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 7.: 16.10 Atletsko srečanje SZ — 18.15 Obzornik — 18.30 Pustite jih živeti — 19.00 Melodije za mlade — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Allegro Con Brio — 21.40 Video seje — 22.20 Poročila.

TOREK, 24. 7.: 16.00 Atletsko srečanje SZ — Obzornik — 18.35 Od zore do mraka — 18.25 Nove želve in kuščarice — 19.15 S kamera po svetu — 19.50 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Kam in kam na mir — 21.20 Kaj hočemo — 21.40 Diagonale — 22.10 Poročila.

SREDA, 25. 7.: 16.45 Madžarski pregled — 18.15 Obzornik — 18.30 Mačkon in njegov trop — 18.55 sedmi stezi — 19.15 Kako... — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Nori podvig — 21.40 Glasbeni nokturmo — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 26. 7.: 16.45 Madžarski pregled — Obzornik — 18.30 Izbor športnih in turističnih filmov — 18.55 Neznani leteči predmeti — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kam na odih — 20.40 četrtkovi razgledi — 21.30 Prigovorlega vojaka Švejk — 22.30 Poročila.

PETEK, 27. 7.: 16.45 Madžarski pregled — 18.15 Obzornik — 18.30 Veseli tobogan — 18.55 Doktor na hod — 19.20 Plovanje — 19.45 Risanke — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Divja reka — 22.20 stoletje — 22.45 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Jančič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 11, tel. 32-5-50 — Tisk: Založništvo in tiskarska družba J. Drava, Celovec — Borovlje.

Najlepši parki v Sloveniji

Med naravnimi zanimivostmi, na katerih je Slovenija izredno bogata, zavzema jo važno mesto tudi najrazličnejši parki. Na prvem mestu je treba omeniti Triglavski narodni park, ki obsega približno 2000 hektarov. Potem je v Sloveniji več naravnih rezervatov: gozdni rezervat Mala Piščina pri Kranjski gori, floristični rezervat Mlinarica-Razor v Julijcih, gozdni rezervat Kljaden na Pohorju, gozdni rezervat Cigonca pri Slovenski Bistrici, gozdni rezervat Kukla v Trenti, pragozdni rezervat na Donački gori, gozdni rezervat pri Črni vasi na Ljubljanskem barju, gozdni rezervat je del Krakovskega gozda pri Kostanjevici, floristični rezervat pa na vrhu notranjskega Snežnika. Krajinski parki so Martuljkova kočna, dolina Tople na Koroškem, Robanov kot in Rakov Škocjan.

Izmed znamenitejših parkov pa bi omenili: Alpinum Juliana, parkovni gozd na blejskem grajskem hribu in na Straži, parke v Ravnah na Koroškem, v Viltušu pri Mariboru in v Tišini v Prekmurju, grajski park v Murski Soboti, fazanerijo v Murski Soboti, park Rakičan, Sršenov log v Ljutomeru, Beltinski park, parke v Ormožu, Turnišču, pri Pohorskem dvoru (Razvanje), v Slovenski Bistrici in v Rogaški Slatini, park okrog gradu Mokrice in na Brdu pri Lukovici, Arboretum Volčji potok pri Radomljah ter parke okrog gradu Kromberk pri Novi Gorici, v Komnu in pri gradu Rihemberk.